

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lotterilagen och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lotterilagen och till lagar som har samband med den (RP 135/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtanden har lämnats av

- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 17/2021 rd
- ekonomiutskottet EkUU 41/2021 rd
- kulturutskottet KuUU 20/2021 rd
- grundlagsutskottet GrUU 46/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Elina Rydman, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Jukka Tukia, inrikesministeriet
- specialsakkunnig Tiina Tulirinta, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Heidi Kaila, statsrådets kansli
- finansråd Esko Pyykkönen, statsrådets kansli
- budgetråd Lauri Taro, finansministeriet
- specialsakkunnig Mari Pajula, social- och hälsovårdsministeriet
- expert Liisa Palola, social- och hälsovårdsministeriet
- ordförande Leila Kostiainen, Rådet för bedömning av lagstiftningen
- överinspektör Juhani Ala-Kurikka, Polisstyrelsen
- specialforskare Jani Selin, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- partner Tuomas Tierala, Kreab Ab
- vice verkställande direktör Velipekka Nummikoski, Veikkaus Ab
- expert Suvi Rautakorpi, Finanssiala ry
- verkställande direktör Jari Salonen, Trafikservicehandlarna rf
- jurist Kai Massa, Turism- och Restaurangförbundet rf

Betänkande FvUB 18/2021 rd

- enhetschef Inka Silvennoinen, Peluuri
- direktör Ilkka Nieminen, Finlands Dagligvaruhandel rf
- ordförande Kari Rajainmäki, Suomen Urheiluvetoonlyöjät ry
- docent Janne Nikkinen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- statsrådets kansli
- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- marknadsdomstolen
- Dataombudsmannens byrå
- centralkriminalpolisen
- Konkurrens- och konsumentverket
- Ålands landskapsregering
- Eventio Group Ab
- Veikkaus Ab
- Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf
- European Gaming and Betting Association
- PAF
- Peluuri
- Suomen Pokerinpelaajat ry
- nätverket av Veikkaus förmånstagare
- ekonomisk expert Heikki Pursiainen
- professor Juha Raitio.

Inget yttrande av

- Finansinspektionen
- Lidl Suomi Ky.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lotterilagen ändras. Dessutom görs det ändringar i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, lagen om rättegång i marknadsdomstolen och lagen om verkställighet av böter.

Propositionen syftar till att förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningarna av penningspel. Därför föreslås lotterilagen få nya bestämmelser som stöder det målet. Ett annat mål är att stärka tillsynen över penningspelsverksamheten och förbättra spelarnas rättssäkerhet. Dessutom är syftet med propositionen att stärka ensamrättssystemets förmåga att styra efterfrågan till sådant utbud av penningspel som regleras genom lotterilagen i syfte att yt-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

terligare effektivisera förebyggandet och minskningen av de skadeverkningar som penningspel ger upphov till.

Genom propositionen genomförs reformen av lotterilagen i enlighet med regeringsprogrammet för säkerställande av de mål som ställts för penningspelspolitiken.

Enligt förslaget införs det i lotterilagen bestämmelser om obligatorisk identifiering för spelare av Veikkaus Ab:s penningspel samt om utnyttjande av spel- och spelardata som samlas in när Veikkaus Ab:s penningspel anordnas. Till lagen fogas också bestämmelser om meddelande av förbud avseende en fysisk person med anledning av marknadsföring av penningspel som strider mot lotterilagen. Dessutom föreslås bestämmelser om påförande av en administrativ påföljdsavgift för marknadsföring som strider mot lotterilagen. Lotterilagen föreslås också innehålla bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse för att begränsa tillgången till sådant utbud av penningspel som står utanför systemet med ensamrätt enligt lotterilagen och som avses bli inriktade mot penningspelsbolag som marknadsför penningspel i strid mot lotterilagen. Dessutom föreslås preciseringar i bestämmelserna om Veikkaus Ab:s marknadsföring och tillsynen över anordnandet av penningspel samt nya bestämmelser om utplacering av penningautomater och egenkontroll. I lagen föreslås även bestämmelser om möjlighet för Veikkaus Ab att bilda ett dotterbolag för annan affärsverksamhet mellan företag än penningspelsverksamhet samt om förutsättningarna för och begränsningarna av dotterbolagets verksamhet.

När det gäller regleringen i fråga om annan verksamhet än penningspelsverksamhet avses lotterilagens bestämmelser om anordnande och övervakning av bingospel bli ändrade genom en förlängning av de tidsfrister som gäller uppföljningstiden för maximivärdet av vinster som delas ut i bingospel samt avgivandet av redovisning.

Därtill föreslås att nödvändiga ändringar till följd av ändringarna i lotterilagen införs i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, lagen om rättegång i marknadsdomstolen samt lagen om verkställighet av böter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft år 2022. Bestämmelserna om obligatorisk identifiering föreslås dock bli tillämpliga steg för steg så att alla spelare av penningspel ska omfattas av skyldigheten att identifiera sig vid ingången av 2024. Bestämmelserna om spärrning av betalningsrörelse börjar tillämpas den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Revidering av lotterilagen

Regeringen föreslår att lotterilagen (1047/2001) samt vissa andra lagar som har samband med den ändras. Ett centralt mål med reformen är att i systemet med ensamrätt effektivare förebygga och

Betänkande FvUB 18/2021 rd

minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningspel ger upphov till. Vidare avser propositionen att stärka systemet så att det bättre kan styra efterfrågan till det utbud av penningspel som regleras genom lotterilagen. Tanken är att effektivare förebygga och minska skadeverkningarna av penningspel. Genom propositionen genomförs skrivningarna i regeringsprogrammet om en reform av lotterilagen.

Lotterilagen har under dess giltighetstid reviderats ett flertal gånger, särskilt i fråga om bestämmelserna som gäller penningspelsverksamhet. I en revidering som genomfördes år 2010 kompletterades lotterilagen med bestämmelser som syftade till att effektivera förebyggandet av sociala problem och hälsoproblem orsakade av penningspel och utöka myndigheternas möjligheter att ingripa i lagstridig penningspelsverksamhet. I den reform som genomfördes år 2012 övergick man från det dåvarande formella koncessionssystemet till ett system med lagstadgade ensamrätter, där rätten att anordna penningspel genom lag tilldelades de i lagen nämnda innehavarna av ensamrätt Fintoto Ab, Penningautomatföreningen samt Veikkaus Ab.

Genom en lagändring som trädde i kraft i början av år 2017 och syftade till att stärka systemet med ensamrätt sammanslogs penningspelssammanslutningarna Fintoto Ab, Penningautomatföreningen och Veikkaus Ab till ett nytt penningspelsbolag Veikkaus Ab, som helt och hållet ägs av staten. För att på ett effektivare sätt kunna förebygga och minska skadeverkningar till följd av penningspel genomfördes år 2019 en reform genom vilken bestämmelser fogades till lotterilagen om obligatorisk identifiering vid spelande på utplacerade penningautomater.

I samband med de här lagändringarna underströk förvaltningsutskottet att finansieringen av forskningen om och förebyggandet och åtgärdandet av problem som orsakas av penningspel utgör ett frågekomplex som är avgörande för hur vi lyckas med penningspelspolitiken (FvUB 25/2016 rd). Men då saknade propositionen konkreta åtgärdsförslag, vilket enligt utredning berodde på tidsplanen. Utskottet menade att den andra fasen av reformen måste inledas så snabbt som möjligt och att det då krävs en konkretisering av det centrala målet för penningspelspolitiken, dvs. förebyggandet av skadeverkningar, och av de förebyggande åtgärderna. Målsättningen att förebygga skadeverkningar måste också vara klart synlig i belöningssystemet för det nya bolagets ledning.

Utskottet ansåg även i betänkandet att det är viktigt att man under nästa fas i reformen av lotterilagstiftningen effektiviserar tillsynen över anordnandet av penningspel. Samtidigt påpekade utskottet att det finns delvis till och med stora skillnader mellan de olika aktörernas åsikter om vilka de viktigaste utgångspunkterna och målen är när det gäller den fortsatta beredningen. Utskottet framhöll att den andra reformfasen måste inledas med det snaraste. I betänkandet om 2019 års reform ansåg utskottet det ytterst viktigt att översynen av lotterilagstiftningen fortsätter utifrån de tidigare riktlinjerna och bland annat den då pågående förstudien i samarbete med de viktigaste aktörerna i branschen (FvUB 31/2018 rd).

Den nu aktuella reformen är en del av detta kontinuum. Lotterilagen föreslås bli ändrad bland annat så att obligatorisk identifiering i fortsättningen gäller allt penningspel. Bestämmelserna om Veikkaus Ab:s marknadsföring och tillsynen över anordnandet av penningspel preciseras, och till lagen fogas nya bestämmelser om utplacering av penningautomater och egenkontroll. Också bestämmelserna om kasinon och spelsalar preciseras. Till lagen ska enligt förslaget fogas bestäm-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

melser om behandlingen av Veikkaus Ab:s spel- och spelardata vid uppföljning och bedömning av skadeverkningar till följd av penningsspel samt vid forskning som gäller spelrelaterade skadeverkningar. Dessutom ändras bestämmelserna om penningsspelsbolagens marknadsföring och införs bestämmelser om förhindrande av betalningsrörelse i anknytning till penningsspel som inte omfattas av monopolsystemet. I lagen föreskrivs det också om Veikkaus Ab:s nya affärsverksamhet mellan företag för annat än penningsspelsverksamhet.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att ändringarna i propositionen behövs för att reformera penningsspelssystemet (ShUU 17/2021 rd). Ekonomiutskottet anser att den föreslagna lagstiftningen inte på något betydande sätt ändrar regleringen för att förbättra förutsättningarna för att bekämpa skador från spelande, men att den ändå är ett steg i rätt riktning (EkUU 41/2021 rd). Kulturutskottet understöder regeringens strävan att förhindra och lindra de spelrelaterade problemen och anser att minskade spelrelaterade skadeverkningar är ett viktigt samhälleligt mål (KuUU 20/2021 rd).

Grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande (GrUU 46/2021 rd) att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men lagförslag 1 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar till 14 b § och 62 1 § 2 mom. 2 punkten beaktas på behörigt sätt.

I fråga om utlåtandeutskottens mer detaljerade anmärkningar hänvisar förvaltningsutskottet till detaljmotiven nedan.

Den föreslagna reformen påverkar inte kriterierna för fördelning av avkastningen. En reform av fördelningen av avkastningen utreds som bäst i ett separat projekt som leds av statsrådets kansli. Avsikten är att utarbeta ett förslag till en ny modell för finansiering av verksamhet med penningsspelsintäkter från ingången av 2024.

Det kan dessutom konstateras att social- och hälsovårdsministeriet bereder ett program som syftar till att dra upp riktlinjerna för en penningsspelspolitik som förebygger och minskar skadeverkningar fram till 2030.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och är ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringar.

Obligatorisk identifiering

Utgångspunkten för propositionen har varit att bevara och stärka systemet med ensamrätt. Fortsatt monopol motiveras av att styrningen och övervakningen av penningsspelsverksamheten är kostnadseffektiv och att det är lättare att sätta gränser för spelandet och förebygga spelproblem än i en modell med flera aktörer. Detta har samband med målet att främja folkhälsan. Den obligatoriska identifieringen är av betydelse i detta avseende.

För att på ett effektivare sätt kunna förebygga och minska skadeverkningar till följd av penningsspel genomfördes år 2019 en reform genom vilken bestämmelser om obligatorisk identifiering vid spelande på utplacerade penningautomater fogades till lotterilagen (677/2019). Bestäm-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

melserna träder i kraft den 1 januari 2022. Veikkaus Ab har på eget initiativ tidigare lagt ibruktagandet av obligatorisk identifiering och krävt sådan sedan den 12 januari 2021.

Genom den nu föreslagna lagändringen utvidgas den obligatoriska identifieringen till att omfatta alla penningspel (14 § i lagförslag 1). Övergången till obligatorisk identifiering föreslås ske steg för steg så att bestämmelserna om obligatorisk identifiering för andra penningspel än skraplotter som säljs på spelplatser (snabblotterier med penningvinst) ska tillämpas från ingången av år 2023. Tillämpningen av bestämmelserna på skraplotter som säljs på spelplatser avses börja vid ingången av år 2024.

Förvaltningsutskottet anser att obligatorisk identifiering är ytterst viktigt för att förebygga spelproblem. Utskottet håller med social- och hälsovårdsutskottet om att identifiering i sig inte är en tillräcklig åtgärd för att förebygga skadeverkningar, men att den obligatoriska identifieringen i samband med spelandet gör det möjligt för myndigheterna, Veikkaus Ab och spelaren att hantera spelandet genom olika begränsningar, spärrear och andra verktyg. Den obligatoriska identifieringen och de anknyttande begränsningarna av spelandet effektiviserar avsevärt bekämpningen av penningspelsproblem och minskar skadeverkningarna.

Också ekonomiutskottet anser att ändringen är nödvändig för att vi ska få bukt med problemspelet. Enligt ekonomiutskottets utlåtande spelar problemspelande en extra stor roll bland de faktorer som ligger bakom överskuldsättning. Med avseende på målen för att minska problemspelande är det viktigt att obligatorisk identifiering utsträcks till att omfatta allt spelande.

Förvaltningsutskottet konstaterar att propositionen inte tar ställning till förlustgränserna. Bestämmelser om förlustgränsen för vissa av Veikkaus Ab:s penningspel som anordnas via nätet finns i inrikesministeriets förordning (VN/23729/2021) som utfärdats med stöd av den gällande lotterilagen. Det föreslås inga ändringar i denna regleringsmodell, utan bestämmelser om begränsningar i spelandet utfärdas även i fortsättningen genom förordning. Förlustgränserna är en del av en större helhet av de spelbegränsningar som anknyter till hantering av spelandet och som det föreskrivs om genom förordning. Förordningen innehåller dessutom flera andra bestämmelser som stöder ansvarsfullt spelande, såsom bestämmelser om gränser för penningöverföring som spelaren själv sätter och om möjligheten att belägga sig själv med spelförbud för en viss spelgrupp eller spelprodukt.

Förvaltningsutskottet anser att de nuvarande förlustgränserna är för höga med tanke på förebyggande och minskning av skadeverkningarna. De bör således sänkas i någon betydande grad. Utskottet ser det som viktigt att spelgränserna bör fastställas på basis av kunskap så att de verkligen stöder en begränsning av problemspelet. Utskottet förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att sänka de i inrikesministeriets förordning VN/23729/2021 fastställda obligatoriska högsta tillåtna förlustgränserna per dag och månad i fråga om identifierat penningspelande (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Dessutom förutsätter utskottet att regeringen satsar på tillgången till olika stöd- och vårdtjänster samt ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning för problemspelare och deras närstående (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Gruppen för bedömning av skaderiskerna och skadeverkningarna av anordnande av penningsspel, som finns i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet, gör för närvarande en samlad bedömning av spelrestriktionerna med tanke på risken för skadeverkningar. Kunskapsbaserade utvecklingsrekommendationer förutsätter att den rätt att få uppgifter som föreslås i lotterilagen och som gäller social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd (THL) träder i kraft. Enligt en aktuell bedömning blir den samlade bedömningen av spelrestriktionerna klar sommaren 2022.

Behandling av spel- och spelardata

För att främja kunskapsbaserade åtgärder mot skadeverkningarna föreslår regeringen bestämmelser om utnyttjandet av spel- och spelardata. Enligt lagförslaget har Veikkaus Ab rätt och även skyldighet att använda data för att identifiera och ingripa mot skadligt spelande. För att säkerställa att myndigheterna har tillgång till all information om spelandet som behövs bland annat för att effektivisera bedömningen och uppföljningen av skadeverkningar av spelande, föreslås det att både social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd ska ha rätt att få också personuppgifter av Veikkaus Ab.

Förvaltningsutskottet betonar att när personuppgifter behandlas för bevakning och bedömning av samt för forskning kring skadeverkningar är syftet med behandlingen aldrig att identifiera enskilda spelare, utan personuppgifterna används endast för analys på gruppnivå. Lotterilagen innehåller bestämmelser om skyddsåtgärder vid behandlingen av personuppgifter. Enligt propositionsmotiven (s. 123—124) har som sådana skyddsåtgärder identifierats bland annat avgränsningen av behandlingen av personuppgifter till att endast omfatta sådan behandling som är nödvändig för Veikkaus Ab:s lagstadgade uppgifter, den föreslagna maximala behandlingstiden samt bestämmelserna om förutsättningar för utlämnande av uppgifter enligt 44, 54 och 55 §. Bestämmelser om skyddsåtgärder finns dessutom i dataskyddslagen (1050/2018), som tillämpas på behandling av personuppgifter som en allmän lag.

Bestämmelser om skyddsåtgärder som krävs i dataskyddsförordningen finns i 6 § 2 mom. i dataskyddslagen. De här åtgärderna återfinns i en förteckning med 11 punkter i det angivna momentet. Förvaltningsutskottet ansåg i sitt betänkande (FvUB 13/2018 rd) i samband med stiftandet av dataskyddslagen att förteckningen återger exempel på åtgärder som kan vidtas i form av skyddsåtgärder. Även andra skyddsåtgärder är möjliga. Valet av skyddsåtgärder beror bland annat på hurdana personuppgifter och hurdan behandling det gäller i det aktuella fallet. Utskottet konstaterade i betänkandet dessutom att den personuppgiftsansvarige i första skedet ska pröva hurdana skyddsåtgärder de risker som är förknippade med behandlingen av personuppgifter förutsätter. Av ansvarsskyldigheten i artikel 5.2 i dataskyddsförordningen följer att den personuppgiftsansvarige ska kunna visa att de skyddsåtgärder som valts är lämpliga och proportionella.

Obligatorisk identifiering ökar mängden tillgänglig spel- och spelardata, och sakkunniga har uttryckt oro över hur kunddata kommer att användas. I 51 § i lagförslaget finns bestämmelser om Veikkaus Ab:s rätt att behandla personuppgifter och om behandlingsändamålen. Veikkaus Ab får enligt paragrafen behandla i 1 mom. nämnda personuppgifter om bolagets kunder och deras penningsspelande om det är nödvändigt för att säkerställa rättsskyddet för dem som deltar i penningsspel, förhindra oegentligheter och brott, utreda oegentligheter eller förebygga och minska de

Betänkande FvUB 18/2021 rd

ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningspelandet ger upphov till. Utskottet hänvisar dessutom till det som sägs i detaljmotiven nedan.

Förvaltningsutskottet konstaterar att spel- och spelardata som uppkommer i och med identifieringsskyldigheten inte får utnyttjas för att främja spelandet. I specialmotiveringen till den föreslagna 51 § konstateras det uttryckligen att den bedömning av risken för skadeverkningar som görs med hjälp av automatisk behandling av personuppgifter inte får utnyttjas i syfte att främja spelande.

Enligt 53 § 3 mom. i lagförslaget får Veikkaus Ab trots sekretessbestämmelserna för vetenskaplig forskning lämna ut uppgifter som gäller bolagets kunder och deras spelande, om mottagaren av upplysningarna enligt dataskyddslagstiftningen har rätt att behandla dessa uppgifter. Enligt specialmotiveringen till paragrafen avses med detta att forskaren ska ha en rättslig grund för behandling av de personuppgifter som lämnas ut och att de krav som ställs i dataskyddslagstiftningen för behandling av personuppgifter ska iakttas i forskningen. Veikkaus Ab ska i egenskap av personuppgiftsansvarig i varje enskilt fall bedöma om förutsättningarna för utlämnande av uppgifter för vetenskapliga forskningsändamål uppfylls. Vetenskaplig forskning har inte definierats i den allmänna lagstiftningen om dataskydd, men enligt ingressen i dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 bör behandling av personuppgifter för vetenskapliga forskningsändamål ges en vid tolkning i tillämpningen av dataskyddsförordningen. Vetenskapliga forskningsändamål kan även omfatta teknisk utveckling och demonstration, grundforskning, tillämpad forskning och privatfinansierad forskning. Vid bedömningen av förutsättningarna för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter har som kännetecken för vetenskaplig forskning betraktats en saklig forskningsplan, tillräcklig vetenskaplig kompetens hos forskarna samt att forskningen uppfyller kraven på autonomi och offentlighet och har vetenskapliga målsättningar (se HFD 181:2013). Den föreslagna bestämmelsen främjar användningen av Veikkaus Ab:s spel- och spelardata för forskningsbruk i syfte att utvidga kunskapsunderlaget om penningspelande och dess skadeverkningar även till övriga delar än för att verkställa den lagstadgade uppgiften enligt 52 § i lotterilagen. Sådan forskning bedrivs bland annat vid universiteten, med hjälp av stipendier som delas ut av Stiftelsen för alkoholforskning, på Spelkliniken samt av organisationer som specialiserat sig på förebyggande och minskning av skadeverkningar av penningspel.

Veikkaus Ab ska varje år lämna de ministerier som behandlar ärenden som gäller fördelningen av avkastningen samt inrikesministeriet och Polisstyrelsen en berättelse om hur dess spelverksamhet har utvecklats och om de åtgärder det har vidtagit för att förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelandet ger upphov till (53 § 2 mom.). Den föreslagna bestämmelsen innebär att berättelsen som gäller skadeverkningar av penningspel i fortsättningen även ska innehålla uppgifter om hur Veikkaus Ab i sin bedömning av riskerna för skadeverkningar enligt föreslagna 51 § 2 mom. har utnyttjat spel- och spelaruppgifter och vilka åtgärder bolaget har vidtagit utgående från bedömningen.

Utplacering av penningautomater

Lotterilagens bestämmelser om placering av penningautomater preciseras. Enligt den föreslagna 16 § ska penningautomater placeras så att spelandet på dem obehindrat kan övervakas. Penningautomaterna får inte placeras i utrymmen där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller

Betänkande FvUB 18/2021 rd

störa ordningen. I 2 mom. föreskrivs dessutom en ny skyldighet att planera principerna för placering och tillhandahållande av penningautomater så att de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningarna som spelandet ger upphov till blir så små som möjligt. Vid placeringen av automater och vid hållandet av dem tillgängliga på spelplatser ska särskild vikt fästas vid de skadeverkningar som penningspelen orsakar minderåriga och personer i utsatt ställning. I propositionsmotiven (s. 110) ges exempel på vad principerna för placering och tillhandahållande av penningautomater i praktiken kan betyda.

Paragrafändringen gör det möjligt att undvika att placera penningautomater i butikernas entréhallar eller på andra offentliga platser så att man kan besöka affärslokalen utan att se penningautomaterna och bli utsatt för penningspel. Då placeras penningautomaterna så att de som besöker affärslokalen, inklusive minderåriga och personer med spelproblem, inte direkt utsätts för penningspel genom att se penningautomater eller se att andra spelar. Obehindrad övervakning kan också genomföras med kameraövervakning och monitor.

I lagförslaget finns det också bestämmelser om egenkontroll som gäller penningautomater. Enligt 16 a § i lagförslaget ska Veikkaus Ab och innehavaren av placeringsstället för penningautomaten utarbeta en plan för egenkontroll i syfte att säkerställa att principerna för placeringen och övervakningen följs.

Social- och hälsovårdsutskottet anser i sitt utlåtande att det är nödvändigt att precisera regleringen i fråga om placeringen av penningspelautomater och egenkontrollen, men konstaterar att det med tanke på förebyggandet och minskningen av skadeverkningarna är av betydelse hur bestämmelserna genomförs i praktiken. Skyldigheten att utöva egenkontroll ökar spelplatsinnehavarnas ansvar. Utskottet anser dock att det med tanke på förebyggandet av spelskador är av betydelse hur bestämmelser om egenkontroll utfärdas genom förordning av inrikesministeriet och hur genomförandet av egenkontroll övervakas.

Under förvaltningsutskottets sakkunnigutfrågning framfördes divergerande uppfattningar om förslagen. Å ena sidan framfördes det att det är just penningautomaterna som orsakar mest skadeverkningar, och det ansågs att man bör slopa den så kallade utplaceringen och flytta automaterna till övervakade lokaler. Å andra sidan framfördes det tämligen kritiska uppfattningar om de föreslagna preciseringarna av utplaceringen av penningautomater. Det påpekades också att ersättningarna till innehavare av ett placeringsställe för penningautomater är viktiga särskilt för företagen, arbetsplatserna och servicen i glesbygden och på små orter.

Förvaltningsutskottet välkomnar de föreslagna preciseringarna, som syftar till att effektivisera bekämpningen av skadeverkningarna av penningspel. Skadeverkningarna av utplacerade penningautomater minskar direkt och indirekt genom den obligatoriska identifiering som träder i kraft den 1 januari 2022, genom de spelbegränsningar som möjliggörs av den obligatoriska identifieringen och införs genom förordning av inrikesministeriet samt genom det i propositionen föreslagna kravet på egenkontroll. Utskottet anser att innehållet i spelbegränsningarna är en betydande faktor, eftersom till exempel tillräckligt låga konsumtionsgränser effektivt kan minska skadeverkningarna av penningspel. Det är enligt utskottet viktigt att följa upp och utvärdera vilken effekt de tidigare införda åtgärderna som gäller penningautomater och de åtgärder som nu föreslås har på trenden i skadeverkningar av penningspel.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Marknadsföring av penningspel och administrativ påföljdsavgift

Den stärkta bekämpningen av skadeverkningarna av penningspel har beaktats också i de föreslagna nya bestämmelserna om marknadsföring. I propositionen föreslås bland annat nya bestämmelser om marknadsföring av penningspel i 14 b § i lotterilagen, genom vilka marknadsföringen begränsas i större utsträckning än för närvarande. Enligt förslaget får Veikkaus Ab marknadsföra penningspelen och bolaget om marknadsföringen till sin volym, omfattning, synlighet och frekvens är måttfull samt nödvändig för att efterfrågan på penningspel ska styras in på sådan penningspelsverksamhet som bedrivs enligt denna lag och på sådant penningspelande som ger upphov till mindre ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar. I lagen ska det också beskrivas om förbjudna marknadsföringsmetoder.

Social- och hälsovårdsutskottet understöder de föreslagna nya begränsningarna av marknadsföringen. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar dock att det med tanke på verkställigheten är av betydelse hur till exempel kravet på återhållsamhet tolkas och hur övervakningen av marknadsföringen genomförs. Även skillnaden mellan information och marknadsföring kan vara vag.

Förvaltningsutskottet anser att de föreslagna begränsningarna av marknadsföringen behövs för att effektivisera bekämpningen av skadeverkningarna av penningspel. Konsekvenserna av begränsningarna måste dock bevakas. Vid uppföljningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid den marknadsföring som sker på spelplatserna, produktinformationen om spelplatserna, konsekvenserna av ändringarna i fråga om vadhållningsspel samt ändringarnas inverkan på marknadsföringen och utbudet av spel utanför systemet.

På grund av de olägenheter som penningspel medför anser förvaltningsutskottet att det är viktigt att åldersgränsen för penningspel alltid lyfts fram vid marknadsföringen av penningspel och att spelaren informeras om var det finns information om instrumenten för hantering av spelandet och om de serviceproducenter som erbjuder hjälp vid problem med penningspel. Förvaltningsutskottet föreslår på det sätt som anges i detaljmotiven att bestämmelsen preciseras.

Grundlagsutskottet anser att det med tanke på den konstitutionella bedömningen av det föreslagna 14 b § 2 mom. är av särskild betydelse att kravet på att begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakt och noggrant avgränsad. Den föreslagna 14 b § innehåller enligt utskottet ett flertal oklara bestämmelser. Ett exempel på detta är kravet i 1 mom. enligt vilket marknadsföringen ska vara "måttfull" till sin volym, omfattning och frekvens. Detsamma gäller flera förbjudna marknadsföringssätt som räknas upp i 2 mom.: "att förhärliga penningspelande" (punkt 1), "att vardagliggöra penningspelande" (punkt 3), "att framställa penningspelande som ett sätt att förbättra en persons ekonomiska ställning" (punkt 4) och den allmänna klausulen "annat än i 1—11 punkten avsett, men därmed jämförbart sätt" (punkt 12).

Grundlagsutskottet har tidigare ansett att långtgående begränsningar av reklam är möjliga exempelvis i samband med alkohollagen (se GrUU 54/2006 rd, s. 2—3). Utskottet har också med hänvisning till samma slags begränsningar av reklam i alkohollagen ansett att de tidigare begränsningarna av reklam i lotterilagstiftningen är problemfria med tanke på grundlagen trots att begränsningarna enligt utskottet var ganska vittgående med tanke på kravet på exakthet och noggrann avgränsning (GrUU 15/2010 rd, s. 3).

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Grundlagsutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna i 14 b § i lotterilagen är avsevärt öppna också i förhållande till denna praxis. Den föreslagna regleringen avviker också från de förslag som tidigare bedömts. I den reglering som nu utvärderas ingår en möjlighet att påföra påföljdsavgift. I 62 d § i lagförslag 1 i propositionen föreslås bestämmelser om rätt att påföra påföljdsavgifter för överträdelse av bestämmelserna om marknadsföring av penningsspel enligt 14 b § och för överträdelse av bestämmelserna om förbud mot marknadsföring enligt 62 § 2 mom. 1 punkten i lotterilagen.

Grundlagsutskottet har i sak jämfört ekonomiska påföljder av straffkaraktär med straffrättsliga påföljder. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet har också ansett att påförande av en administrativ påföljd innebär betydande utövning av offentlig makt. Därför ska det lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek samt om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (se t.ex. GrUU 12/2019 rd, s. 8 och GrUU 10/2016 rd, s. 7).

Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen, som framgår av grundlagens 8 §, inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte åsidosättas i ett sådant sammanhang (t.ex. GrUU 9/2018 rd, s. 3).

Att det föreslagna systemet med påföljdsavgift fogas till lotterilagens begränsningar i fråga om marknadsföring av penningsspel framhäver således kravet på att regleringen ska vara exakt. Grundlagsutskottet anser att innehållet i de begränsningar av marknadsföringen som ingår i den föreslagna 14 b § bör preciseras väsentligt. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet anser att lagförslaget till denna del kan bringas i överensstämmelse med grundlagen exempelvis genom att de ovan nämnda öppna formuleringarna i 1—11 punkten i 2 mom. preciseras eller den allmänna klausulen i 12 punkten stryks.

Förvaltningsutskottet konstaterar att den föreslagna 14 b § innehåller betydligt mer exakta och noggrant avgränsade bestämmelser om Veikkaus Ab:s marknadsföring än vad som finns i den gällande lagen. Det är enligt motiven till paragrafens 2 mom. inte möjligt att på ett uttömmande sätt räkna upp förbjudna marknadsföringsmetoder eller marknadsföringssätt, eftersom det inte är möjligt att på förhand identifiera alla sådana former av marknadsföring som kan främja sådant spelande som orsakar skadeverkningar. Därför föreslås det i 14 b § 2 mom. 12 punkten en bestämmelse om att marknadsföringen inte heller på något annat sätt som är jämförbart med det som avses i 1—11 punkten får främja skadligt spelande.

Förvaltningsutskottet konstaterar att förteckningen i 2 mom. innehåller principer som gäller marknadsföring och som EU-domstolen i sin rättspraxis har ansett stå i strid med målet för ett begränsat penningsspelssystem som syftar till att förebygga och minska skadeverkningar av penningsspelande. Uttrycken och begreppen i punkterna i förteckningen är enligt utskottet allmänt använda av Veikkaus Ab, Polisstyrelsen, som svarar för tillsynen över marknadsföringen, och även i vidare bemärkelse av aktörerna inom penningsspelnsbranschen. På samma sätt är de identifierbara och allmänt förståeliga. De förbjudna marknadsföringssätt som grundlagsutskottet lyfte fram (förhärlikande, vardagliggörande, förbättring av den ekonomiska ställningen) ingår i Veikkaus

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Ab:s egna principer för ansvarsfull marknadsföring, och Polisstyrelsen har behandlat dessa marknadsföringssätt i sina riktlinjer för marknadsföring av penningsspel.

För att grundlagsutskottets konstitutionella anmärkning ska bli beaktad föreslår förvaltningsutskottet att 14 § 2 mom. ändras på det sätt som föreslås i detaljmotiven.

Grundlagsutskottet har framhållit att bestämmelser om sanktioner måste uppfylla proportionalitetskravet (GrUU 74/2002 rd, s. 5, GrUU 12/2006 rd, s. 2—3, GrUU 11/2009 rd, s. 7—8, GrUU 58/2010 rd, s. 6). Påföljdsavgiftens storlek baseras på en helhetsbedömning. I 62 e § 1 mom. i lagförslaget förtecknas de omständigheter som ska beaktas vid helhetsbedömningen. Grundlagsutskottet har ansett att de bestämmelser som är relevanta för proportionaliteten gäller sanktionernas storlek i euro, men också de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och avstående från påföljdsavgift. Utskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden prövning, dvs. att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda (GrUU 49/2017 rd, GrUU 39/2017 rd). Bestämmelserna om att påföljdsavgift inte påförs måste preciseras.

Förvaltningsutskottet föreslår att 62 f § om avstående från påföljdsavgift kompletteras på det sätt som anges i detaljmotiven.

När det gäller påföljdsavgiftens storlek konstaterar förvaltningsutskottet att grunden för påförande av påföljdsavgift är något annat än ett ringa brott mot lotterilagen. Bestämmelserna om marknadsföring i lotterilagen är en central del av regleringen om förebyggande och minskning av skadeverkningar av penningsspel. Påföljdsavgiften för brott mot marknadsföringsbestämmelserna ska vara tillräckligt stor för att uppnå en specialpreventiv eller allmänpreventiv effekt. Utskottet konstaterar också att lagförslaget innehåller separata bestämmelser om påföljdsavgiftens storlek för juridiska och fysiska personer. Syftet med förbudet, som inriktas på fysiska personer, och med möjligheten att påföra påföljdsavgift är att ingripa särskilt i marknadsföring som sker via sociala medier och som särskilt inriktas på unga. Med beaktande av att påföljdsavgiftens storlek i enlighet med 62 e § 1 mom. grundar sig på en samlad bedömning anser utskottet dessutom att de föreslagna påföljdsavgifterna inte kan anses vara för höga med tanke på syftena med bestämmelserna.

I specialmotiveringen till 62 d § (s. 132) sägs att påföljdsavgift ska tillämpas endast i sådana fall där överträdelsen "tyder på uppenbar likgiltighet" för iakttagande av 14 b § eller 62 § 2 mom. 1 punkten i lotterilagen. Grundlagsutskottet fäster uppmärksamhet vid att en sådan aspekt som anknyter till att påföljdsavgiften är en sista utväg inte framgår särskilt tydligt av bestämmelserna om påföljdsavgift. Bestämmelsen måste följaktligen preciseras på denna punkt.

Förvaltningsutskottet konstaterar att användningsområdet för påföljdsavgiften på bestämmelsenivå (63 d §) är avgränsat till uppsåtliga brott mot lagen och att påförande av påföljdsavgift inte kan grunda sig på oaktsamhet. Dessutom föreslås det i 62 f § att framställning om påföljdsavgift inte behöver göras och påföljdsavgift inte påföras om förseelsen är ringa. Av bestämmelserna framgår klart att förfarandet ska vara klandervärt. Enligt utskottets förslag till 62 f § 2 mom. ska en framställning om påföljdsavgift inte göras och påföljdsavgift inte påföras om näringsidkaren, den som anordnar penningsspelet eller den fysiska personen har vidtagit tillräckliga korrigerande

Betänkande FvUB 18/2021 rd

åtgärder omedelbart efter att överträdelsen upptäcktes och det inte är fråga om en allvarlig eller återkommande överträdelse.

Förvaltningsutskottet konstaterar att uttalandet om uppenbar likgiltighet (s. 75 och 132) i propositionsmotiven, som det hänvisas till i grundlagsutskottets utlåtande, i propositionen uttryckligen är kopplat till Polisstyrelsens prövningsrätt i ärendet. Förvaltningsutskottet betonar att enligt 6 § i förvaltningslagen (434/2003) ska en myndighets åtgärder stå i rätt proportion till sitt syfte. Påföljandet av påföljd är således redan enligt gällande rätt förenat med ett lagbaserat krav enligt vilket myndigheten ska dimensionera sin verksamhet till den lägsta nivå som ger den effekt som behövs. Detta har enligt förarbetena till förvaltningslagen (RP 72/2002 rd, s. 63) stor betydelse i synnerhet i sådana fall där myndigheten blir tvungen att överväga åtgärder som har negativa rättsliga konsekvenser för en enskild. Polisstyrelsen ska således redan enligt gällande rätt i första hand använda lindrigare metoder för att ingripa i verksamhet som strider mot lotterilagen. Eftersom förvaltningsutskottet dessutom i enlighet med det som sägs ovan har preciserat den prövningsrätt som ingår i 62 f § 2 mom. i fråga om att inte påföra påföljd i fall som inte är upprepade eller allvarliga och där tillräckliga korrigerande åtgärder har vidtagits omedelbart efter det att förseelsen upptäcktes, framgår den uppenbara likgiltighet som grundlagsutskottet hänvisar till i tillräcklig grad av innehållet i regleringen, så det är inte nödvändigt att precisera den ytterligare.

Spärrar mot betalningsrörelse

I lagförslaget ingår bestämmelser om spärrar mot betalningsrörelse. Dessa riktar sig mot penningsspelbolag som marknadsför penningsspel i strid med lotterilagen. Enligt motiveringen till propositionen (s. 54) är syftet med spärrar mot betalningsrörelse att försöka begränsa tillgången till sådant utbud av penningsspel som står utanför systemet med ensamrätt och som marknadsförs i strid med lotterilagen. Med det avses i praktiken att banken eller någon annan betaltjänstleverantör spärrar sådana betalningstransaktioner som hänför sig till lagstridig penningsspelverksamhet.

Spärrar mot betalningsrörelse är enligt social- och hälsovårdsutskottet vid sidan av begränsningar i marknadsföringen ett nödvändigt sätt att begränsa tillgången till spel utanför systemet. Ju mer effektivt man lyckas bekämpa spelande utanför ensamrättssystemet genom spärrar mot betalningsrörelse eller andra begränsningar till exempel av marknadsföringen, desto bättre stöder helheten en penningsspelspolitik som är hållbar med tanke på förebyggandet och minskningen av skadeverkningar och en penningsspelverksamhet som överensstämmer med lotterilagen.

Enligt social- och hälsovårdsutskottet är en begränsning av utbudet på basis av forskningsrön det effektivaste sättet att förebygga olägenheter. Genom spärrar mot betalningsrörelse höjs tröskeln för att övergå till att spela utanför det inhemska systemet. Det har också uppskattats att spärrarna minskar intresset för den finländska marknaden hos aktörer som inte omfattas av systemet. Genom att minska tillgången till spel utanför systemet kan man dessutom minska trycket på att öka Veikkaus Ab:s spelutbud som svar på utbudet utanför systemet.

Ekonomiutskottet konstaterar utifrån sin sakkunnigutfrågning att det kan vara ett problem att skilja mellan betalningar vid penningsspel och andra betalningar och att det därför kan visa sig vara svårt att införa spärrar. Ekonomiutskottet understryker behovet av att säkerställa att spärrarna inte stör lagliga betalningar. Dessutom kan bestämmelsen vara besvärlig också med avseende på en

Betänkande FvUB 18/2021 rd

trovärdig tillsyn, eftersom spärrarna till stor del avser betalningar utanför Finlands gränser. Ekonomiskutskottet noterar dessutom de extra kostnader som betaltjänstleverantörerna orsakas av de ändringar i informationssystemen som spärrarna mot betalningsrörelsen förutsätter.

Enligt 62 § 2 mom. 1 punkten i lagförslaget får en betaltjänstleverantör inte genomföra eller initiera en betalningstransaktion som gäller penningspel där betalaren är en spelare och betalningsmottagaren en anordnare av penningspel som avses i 1 mom. Enligt grundlagsutskottet är spärrar mot betalningsrörelse till denna del av betydelse med tanke på näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet kan den föreslagna bestämmelsen till denna del anses uppfylla de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och den påverkar således inte lagstiftningsordningen i lagförslaget. I motiveringen till regeringspropositionen (s. 77) hänvisas det dock till att i praktiken är denna effekt beroende av hur effektivt en spärrning av betalningsrörelse eller andra spärrar kan genomföras. Enligt uppgift finns det inga forskningsbevis på att spärrarna mot betalningsrörelse påverkar förebyggandet eller minskningen av skadeverkningarna av penningspel, även om effekten kan förebyggas och särskilt inriktas på spelare som sporadiskt spelar nätpenningspel. Forskningsrön visar i sig att ett av de effektivaste sätten att minska skadeverkningarna av penningspel är att avsevärt begränsa tillgången till de skadligaste penningspelen. Förvaltningsutskottet bör noggrant granska hur ändamålsenlig spärrningen av spelaren är i förhållande till dess praktiska effektivitet och lagens syften.

Förvaltningsutskottet konstaterar att syftet med bestämmelserna är att förebygga och minska skadeverkningarna av penningspel bättre genom att begränsa tillgången till det spelutbud som inte omfattas av lotterilagen. Enligt propositionsmotiven är spärrar mot betalningsrörelse ett nödvändigt sätt att begränsa tillgången till spel utanför systemet. Behovet att begränsa tillgången till penningspel utanför ensamrättssystemet har accentuerats i och med att penningspelandet kraftigt har digitaliserats. Olika åtgärder för att motverka skadeverkningar blir delvis ineffektiva i monopolsystemet, om man inte samtidigt ingriper mot det utbud av penningspel utanför monopolsystemet som inte omfattas av de nationella regleringsåtgärderna. Införandet av spärrar mot betalningsrörelse är motiverat också med tanke på att risknivån för utbudet utanför monopolsystemet i genomsnitt är högre än för Veikkaus Ab. Dessutom finns det belägg för att skadeverkningarna av spel utanför monopolsystemet har ökat.

Förvaltningsutskottet anser att man genom spärrar mot betalningsrörelse, trots möjligheten att kringgå dem, kan uppnå det eftersträvade målet att effektivare förebygga skadeverkningarna av penningspel. Antagligen skulle endast en del av spelarna i praktiken utnyttja möjligheterna att kringgå spärrarna. I bruktagandet av spärrar kan bedömas höja spelarnas medvetenhet om att spärrarna inriktas på verksamhet som inte regleras av lotterilagen och som inte heller övervakas av de nationella myndigheterna. Spärrarna kan också bedömas höja tröskeln för att spela penningspel i penningspelsbolag utanför monopolsystemet. Dessutom bedöms införandet av spärrar mot betalningsrörelse minska intresset för penningspelsmarknaden i Fastlandsfinland hos aktörer utanför monopolsystemet. Således kan spärrar mot betalningsrörelse anses vara ett ändamålsenligt sätt att effektivisera bekämpningen av skadeverkningar.

För att skadeverkningarna ska kunna minskas och förebyggas på befolkningsnivå krävs det åtgärder som påverkar samtliga kategorier av penningspelare, inte enbart problemspelare. Därför anses det vara nödvändigt att spärrar mot betalningsrörelse gäller samtliga spelare oavsett om det i

Betänkande FvUB 18/2021 rd

fråga om vissa spelare handlar om skadligt penningspelande eller eventuell anskaffning av utkomst genom penningspelande. Även professionellt penningspelande kan leda till skadeverkningar.

De föreslagna spärrarna mot betalningsrörelse gäller inte allt penningspelsutbud utanför monopolsystemet, utan de riktar sig endast mot aktörer som medvetet och avsiktligt genom olika marknadsföringsåtgärder bryter mot eller försöker kringgå lotterilagens marknadsföringsförbud. Det intrång i näringsfriheten som grundlagsutskottet avser i sitt utlåtande begränsar sig till förhindrande av betalningsrörelse för penningspel som marknadsförs i strid med lotterilagen.

Förvaltningsutskottet anser att propositionens syfte inte kan nås genom medel som begränsar näringsfriheten mindre. Till exempel olika begränsningsåtgärder som spelaren själv sätter upp, såsom mobilapplikationer som förhindrar penningspel eller frivilliga betalkortsspärrar, kan inte uppnå syftet med den föreslagna regleringen om betalningsförbud, det vill säga att effektivare förebygga skadeverkningar av penningspel, eftersom dessa åtgärder baserar sig på frivillighet. De kan inte heller påverka viljan hos aktörer utanför monopolsystemet att i Finland bedriva marknadsföring som strider mot lotterilagen.

Grundlagsutskottet anser att de spelvinster som betalats på spelkontot och de medel som depone-rats på det omfattas av det egendomsskydd som tryggas i 15 § i grundlagen. Det som är av betydelse är att de grundläggande lösningarna i regeringspropositionen omfattar begränsningar som gäller näringsverksamhet i stället för spelare, och att deltagande i penningspel som anordnas av någon annan än Veikkaus Ab inte är förbjudet enligt lag. Spelaren har således fått sin eventuella vinst lagligen. Utskottet anser att en spärr kan anses vara ett betydande ingrepp i egendomsskyddet, eftersom den, om äganderätten kvarstår i sig, kan hindra att de tillgångar som personen lagligen har tjänat in betalas till honom eller henne. Strävan att skydda Veikkaus Ab:s ensamrätt, som utgör syftet med spärrarna, är enligt utskottets åsikt inte en tillräcklig grund för så långt gående begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, inte ens om de indirekt kopplas till de avsikter att förhindra och bekämpa skadeverkningar av penningspel som utgör bakgrunden till lagförslaget. I 62 1 § 2 mom. i lagförslaget måste 2 punkten strykas. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med anledning av grundlagsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet i detaljmotiven att 62 1 § 2 mom. 2 punkten stryks. Förvaltningsutskottet föreslår dessutom att begreppet spelare i 62 1 § 2 mom. preciseras.

Veikkaus Ab:s nya affärsverksamhet som bedrivs med andra företag

I lagen föreslås det bestämmelser om möjlighet för Veikkaus Ab att bilda ett dotterbolag för annan affärsverksamhet mellan företag än penningspelsverksamhet samt om förutsättningarna för och begränsningarna av dotterbolagets verksamhet (12 §, 13 b §). De ekonomiska relationerna mellan dotterbolaget och moderbolaget ska ordnas på marknadsvillkor och dotterbolagets verksamhet ska i bokföringen särskiljas från moderbolagets verksamhet. Bildandet av ett dotterbolag förutsätter tillstånd av statsrådets kansli. Avsikten är att Veikkaus Ab:s kompetens inom spelutveckling ska kunna utnyttjas kommersiellt genom att tjänster och produkter säljs till utländska bolag inom penningspelsbranschen. Det är inte fråga om att erbjuda konsumenter speltjänster.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Eventuell avkastning av ny affärsverksamhet redovisas till de allmännyttiga ändamål som anges i lotterilagen.

Ekonomiutskottet konstaterar i sitt utlåtande att när det gäller det kommande företaget innehåller propositionen en berättigad konkurrensrättslig analys av artikel 102 i EUF-fördraget som gäller missbruk av dominerande ställning, artikel 106 om statliga åtgärder som begränsar konkurrensen och artikel 107 om förbudet statligt stöd. Enligt uppgifter till ekonomiutskottet är propositionen inte problematisk i det avseendet.

Grundlagsutskottet fäster uppmärksamhet vid att även om regleringen i sig, formulerad på detta sätt, enligt den utredning som utskottet fått inte står i strid med EU-rättens system med ensamrätt, bör man vid bildandet av ett dotterbolag och dess verksamhet beakta att den praxis som tillämpas kan bli problematisk med tanke på EU-rätten. Utskottet anser också allmänt taget att det är viktigt att statsrådet även i fortsättningen noggrant följer utvecklingen av Europeiska unionens lagstiftning och rättspraxis i fråga om penningsspelsverksamhet och bedömer det finländska systemets förenlighet med det.

Den kraftiga digitaliseringen av penningsspelsbranschen och det snabba ibruktandet av ny teknik medför snabba ändringar i branschen. Den nya möjligheten för Veikkaus Ab att bedriva affärsverksamhet mellan företag bedöms förbättra bolagets verksamhetsförutsättningar, vilket i sin tur stöder monopolsystemets kapacitet att kanalisera efterfrågan till det penningsspelsutbud som regleras i lotterilagen. De krav som ställs utifrån monopolsystemet och lotterilagen samt övriga rättsliga ramvillkor ska beaktas vid statsrådets kanslis tillståndsprövning och vid den praktiska beredningen av ny affärsverksamhet och det praktiska genomförandet av den.

Det finns av naturliga skäl en spänning mellan avkastningen av penningsspelsverksamheten och skyddet av folkhälsan. Förvaltningsutskottet anser det motiverat att man, samtidigt som det föreslås att Veikkaus Ab ska inrätta en ny affärsmodell, fäster kritisk uppmärksamhet vid marknadsföringen av penningsspel och preciserar bestämmelserna om tillsynen. Ett konsekvent penningsspelssystem är viktigt också med tanke på EU-rätten.

Slutsatser

Ett centralt mål med översynen av lotterilagen är att i systemet med ensamrätt effektivare förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningsspel ger upphov till. Vidare avser propositionen att stärka systemet så att det bättre kan styra efterfrågan till det utbud av penningsspel som regleras genom lotterilagen. Tanken är att effektivare förebygga och minska skadeverkningarna av penningsspel. De förslag till bestämmelser som ingår i detta betänkande bildar en helhet som syftar till att uppnå dessa mål.

Bakgrunden till detta är ett vägande samhälleligt intresse att skydda välfärd, hälsa och säkerhet, med hänsyn till att penningsspelandet orsakar individen många slags skadeverkningar som också återspeglas i närmiljön och hela samhället. För att minska skadeverkningarna av penningsspel på befolkningsnivå krävs det åtgärder för att bekämpa det utbud som finns utanför monopolsystemet och strider mot lotterilagen samt för att påverka alla kategorier av spelare, inte enbart problemspelare. Förvaltningsutskottet bedömer att det inte är möjligt att uppnå syftet med lagänd-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

ringen med metoder som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna mindre, eftersom de mindre begränsande metoderna i den gällande lagstiftningen i praktiken har visat sig vara otillräckliga. Det är viktigt att konsekvenserna av reformen bevakas.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lotterilagen

14§. Registrering av spelare, identifiering vid spelande, spelkonto samt kundkontroll. Utskottet föreslår en teknisk korrigering i 4 mom. Avsikten är att i bestämmelsen hänvisa till 1 och 3 mom.

14 b §. Marknadsföring av penningspel. För att grundlagsutskottets konstitutionella anmärkning ska beaktas föreslår förvaltningsutskottet att de öppna uttrycken i 2 mom. preciseras.

Utskottet föreslår dessutom att bestämmelserna om skyldighet att lämna information i 7 mom. preciseras. Enligt propositionens bestämmelse ska marknadsföring av penningspel i bildform eller i en tryckt publikation alltid innehålla uppgift om den tillåtna åldersgränsen för penningspelande samt uppgift om spelarens möjlighet att belägga sig själv med spelförbud och uppgift om en serviceproducent som tillhandahåller hjälp mot penningspelsproblem, om det finns utrymme för detta i marknadsföringsmaterialet.

Utskottet fäster för det första uppmärksamhet vid det i 7 mom. nämnda attributet "om det finns utrymme för detta i marknadsföringsmaterialet", som lindrar skyldigheten att lämna uppgifter. För att främja målen för ansvarsfull marknadsföring och minskning av skadeverkningar anser utskottet att de uppgifter som avses i bestämmelsen, såsom den tillåtna åldersgränsen och var man kan få hjälp med problemen med penningspel, alltid bör ingå i marknadsföringen av penningspel. Utskottet föreslår därför att den citerade frasen stryks.

Utiifrån inkommen utredning anser utskottet det också vara mer motiverat att Veikkaus Ab åläggs att informera om vilka aktörer som tillhandahåller hjälp vid spelproblem i stället för att hänvisa endast till en enskild serviceproducent som tillhandahåller hjälp. Utskottet konstaterar att det finns många serviceproducenter som tillhandahåller hjälp vid problem med penningspel och att en del av dem är lokala. I praktiken är det inte ändamålsenligt att i marknadsföringsmaterialet ta upp en lokal serviceproducent, eftersom marknadsföringsmaterialet oftast planeras för riksomfattande bruk. Det är ändamålsenligt att i marknadsföringen i stället för en enskild serviceproducent inkludera till exempel en webbadress, där det finns närmare information om olika serviceproducenter. Utskottet anser också att det är befogat att marknadsföringen upplyser spelarna om var det finns mer information om verktygen för hanteringen av spelandet, det vill säga att inte enbart möjligheten till spelförbud.

Utiifrån inkommen utredning anser utskottet det dessutom motiverat att skyldigheten att lämna uppgifter med de ändringar som föreslås ovan utsträcks också till annan marknadsföring av penningspel än sådan som sker i bild eller tryck. I praktiken innebär detta att skyldigheten att lämna

Betänkande FvUB 18/2021 rd

de uppgifter som föreslås i propositionen utvidgas också till marknadsföringen av penningspel i radio.

Utskottet konstaterar för tydlighetens skull dessutom att förbudet i 3 mom. att rikta marknadsföring mot minderåriga eller till personer som annars är i utsatt ställning är avsett att vara en allmän bestämmelse som begränsar Veikkaus Ab:s marknadsföring. Enligt bestämmelsen får marknadsföring inte riktas till minderåriga eller till personer som är i utsatt ställning. Marknadsföringen får till exempel inte utifrån dess genomförandesätt eller innehåll tilltala grupperna i fråga. Avsikten är inte att i momentet föreskriva om ett marknadsföringsförbud som gäller enskilda spelare. Med anledning av den bedömning som avses i 51 § 2 mom. i lotterilagen kan Veikkaus Ab däremot till exempel begränsa marknadsföringen till en enskild spelare, om det utifrån bedömningen har konstaterats att spelandet är förenat med en risk för skadeverkningar. Veikkaus Ab kan inte fatta automatiska individuella beslut som hindrar eller begränsar spelandet, till exempel beslut som gäller en sänkning av den förlustgräns som spelaren själv satt upp, utan att en fysisk person deltar i beslutsfattandet. Veikkaus Ab kan dock med hjälp av automatik i fortsättningen begränsa och skraddarsy den marknadskommunikation som personer som kan lida av skadeverkningar av penningspel får samt det innehåll som syns på spelwebbplatsen. Bestämmelser om rätten att göra invändningar mot behandlingen av personuppgifter för direktmarknadsföring finns i den allmänna dataskyddsförordningen.

49§. Begränsning som gäller spel i kasinon. (Ny). I paragrafen föreskrivs det att den som är anställd hos ett kasino och en officiell övervakare enligt 43 § inte får delta i de spel som anordnas i kasinot. I samband med behandlingen av propositionen har det framgått att denna bestämmelse i den gällande lagen, som inte föreslås bli ändrad i propositionen, är onödigt begränsande i sin nuvarande form. Enligt utredning bör bestämmelsen preciseras så att den som är anställd hos ett kasino och en officiell övervakare enligt 43 § som övervakar de spel som anordnas på kasinot inte får delta i de spel som anordnas på kasinot. I och med detta får till exempel de officiella övervakare som övervakar Lotto- och Eurojackpot-spelen i en lottningsstudio i fortsättningen spela spel som anordnas i ett kasino. Samtidigt föreslås det att termen "spel" i bestämmelsen preciseras till "penningspel".

50§. Teknisk övervakning i kasinon och särskilda spelsalar. Utskottet noterar att det i specialmotiveringen till paragrafen sägs att teknisk övervakning i regel inte ska få användas till exempel i arbetstagarnas omklädningsrum eller sociala utrymmen eller i arbetsrum som reserverats för personligt bruk. I paragrafen föreslås dock en entydig bestämmelse om att rätten till teknisk övervakning inte gäller personalens rekreationslokaler eller sociala utrymmen. Veikkaus Ab kan dock under de förutsättningar som anges i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) rikta kameraövervakning mot ett visst arbetsställe där arbetstagare arbetar.

Utskottet anser att det är viktigt att säkerställa att de registrerade informeras på behörigt sätt och hänvisar till propositionsmotiven, enligt vilka det i den nationellt direkt tillämpliga allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs om villkoren för behandling av personuppgifter. Kraven i dataskyddsförordningen ska iaktas också vid kameraövervakning. Vid behandlingen av personuppgifter ska man således beakta till exempel den öppenhetsprincip som avses i artikel 5.1 a i förordningen och som preciseras av bestämmelserna om information till den registrerade. I dataskyddsförordningen påförs den personuppgiftsansvarige en täckande skyldighet att tillhandahålla den

Betänkande FvUB 18/2021 rd

registrerade information om behandlingen av personuppgifter och att informera den registrerade om hur denne kan utöva sina rättigheter.

51 §. Veikkaus Ab:s rätt att behandla personuppgifter. I paragrafens 2 mom. föreslås det bestämmelser om Veikkaus Ab:s skyldighet att med hjälp av automatisk behandling av spel- och spelardata bedöma den risk för skadeverkningar som penningsspelet vållar för kunden. I specialmotiveringen till momentet (s. 123) sägs det att det vid behandlingen är fråga om sådan profilering som avses i artikel 4.4 i dataskyddsförordningen och som det föreskrivs närmare om i artikel 22 i förordningen. Enligt motiven ska det dock inte vara tillåtet att utifrån den information som skapas genom profilering fatta automatiserade individuella beslut som i princip är förbjudna enligt artikel 22. Därmed ska det inte vara möjligt att enbart utifrån automatisk behandling av personuppgifter till exempel meddela spelförbud eller andra begränsningar per spelare. Begränsningar som gäller enskilda spelare förutsätter alltid en bedömning som gjorts av en fysisk person.

Ett förbud mot automatiserade beslut enligt artikel 22 i dataskyddsförordningen är inte undantagslöst, utan det är, med tillämpning av lämpliga skyddsåtgärder, möjligt till exempel i situationer där beslutet har godkänts i en medlemsstats lagstiftning som den personuppgiftsansvarige omfattas av eller beslutet grundar sig på den registrerades samtycke. Också beslut som grundar sig på uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter kan vara tillåtna enligt artikel 22.4 i förordningen, om lämpliga skyddsåtgärder enligt artikel 9.2 a eller g har vidtagits.

Om en typ av behandling, särskilt med användning av ny teknik och med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål, sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter, ska enligt artikel 35.1 i dataskyddsförordningen den personuppgiftsansvarige före behandlingen utföra en bedömning av den planerade behandlingens konsekvenser för skyddet av personuppgifter. Enligt punkt 3 a i den artikeln krävs en konsekvensbedömning särskilt vid behandling av personuppgifter som grundar sig på automatisk behandling, inbegripet profilering, och enligt punkt 3 b vid behandling i stor omfattning av särskilda kategorier av uppgifter eller av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser.

Utskottet konstaterar att det enligt motiveringen till 2 mom. inte är möjligt att fatta automatiska enskilda beslut. I det föreslagna 2 mom. har användningen av automatiska individuella beslut dock uttryckligen uteslutits endast i fråga om de spelarspecifika spelförbud eller spelbegränsningar som avses i 15 § 2 mom. 3 punkten. Enligt utredning beror detta på att de övriga föreslagna bestämmelserna i praktiken inte har ansetts göra det möjligt att fatta enskilda beslut som begränsar spelet. Utskottet föreslår dock för tydlighetens skull att det automatiserade beslutsfattandet begränsas mer allmänt i fråga om alla beslut som hindrar eller begränsar en enskild persons spelande.

62 f §. Avstående från påföljdsavgift. När det gäller grunderna för att inte påföra påföljdsavgift hänvisar grundlagsutskottet till sin tidigare utlåtanpraxis, enligt vilken en myndighets prövning av om en påföljd inte ska påföras ska vara bunden prövning. Förvaltningsutskottet föreslår därför att ordet "behöver" i 2 och 3 mom. ändras till "ska".

62 l §. Förbud mot initiering och genomförande av betalningstransaktion. Med hänsyn till grundlagsutskottets konstitutionella anmärkning föreslår utskottet att 2 mom. 2 punkten stryks

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Dessutom föreslår utskottet att begreppet spelare i 2 mom. preciseras så att det hänvisar till fysiska personer.

Efter de föreslagna ändringarna får 2 mom. i sin helhet följande lydelse: "En betaltjänstleverantör får inte genomföra eller initiera en betalningstransaktion som gäller penningsspel och där betalaren är en fysisk person i egenskap av spelare och betalningsmottagaren en i 1 mom. avsedd anordnare av penningsspel."

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 135/2021 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 135/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lotterilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lotterilagen (1047/2001) 1 § 1 mom., 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. 2 punkten, 4 § 4 punkten, 12, 13 b, 13 c, 14, 14 a, 14 c, 15 och 16 §, rubriken för 4 kap., 19 §, 35 § 2 mom., 36 § 1 mom. samt 42, 43, 44, 47, 49—53, 62 a—62 c, 64 och 66 §,

av dem 1 § 1 mom., 3 § 2 mom. 2 punkten, 4 § 4 punkten, 12, 13 b, och 14 b §, rubriken för 4 kap. 19 §, 35 § 2 mom. samt 43, 44, 51 och 53 § sådana de lyder i lag 1286/2016, 13 c, 14, 14 c och 16 § samt 36 § 1 mom. sådana de lyder i lag 677/2019, 14 a och 64 § sådana de lyder i lagarna 1286/2016, 460/2017 och 677/2019, 42 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 506/2009 och 575/2011, 47, 62 a och 62 b §, sådana de lyder i lagarna 1286/2016 och 677/2019, 62 c § sådan den lyder i lagarna 661/2010 och 134/2013 samt 66 § sådan den lyder i lag 1358/2019, och

Betänkande FvUB 18/2021 rd

fogas till lagen en ny 16 a, till 45 §, sådan den lyder i lag 1286/2016, ett nytt 3 mom., till lagen nya 54 och 55 §, i stället för 54 och 55 § som upphävts genom lag 1286/2016, samt nya 62 d–62 n § som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde och syfte

I denna lag föreskrivs det om anordnande av lotterier och tillsynen över anordnandet, Veikkaus Ab:s verksamhet och begränsningar i verksamheten, redovisningen av avkastningen och de ändamål för vilka avkastningen kan användas samt tillsynen över användningen av avkastningen.

2 §

Definition av lotteri

Vad som i denna lag föreskrivs om lotteri gäller även bedrivande av kasinoverksamhet och ställande av kasinospel, penningautomater och varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande mot vederlag så att spelaren kan få en vinst med penningvärde som helt eller delvis beror på slumpen.

3 §

Definitioner av penningspel och av formerna för anordnande av dem

I denna lag avses med

2) *vadhållningsspel* ett penningspel, där spelaren har möjlighet att, genom gissning av händelser eller resultat vid idrottstävlingar och andra tävlingar, inklusive hästtävlingar, samt penningspel, delta i fördelningen av de vinster som bestäms enligt produkten av den penninginsats spelaren ställt och det odds som utvisar sannolikheten för spelobjektets resultat; vid vadhållning kan spelaren lösa ut vinsten helt eller delvis även om vadhållningsobjektet ännu inte gett något resultat,

4 §

Övriga definitioner

I denna lag avses med

Betänkande FvUB 18/2021 rd

4) *spelkonto* en spelares konto som penningspelsbolaget tillhandahåller för penningspel,

— — — — —

12 §

Veikkaus Ab

Veikkaus Ab är ett aktiebolag som helt och hållet ägs av staten.

Bolaget ska bedriva penningspelsverksamhet så att rättsskyddet för dem som deltar i penningspel garanteras, så att man strävar efter att förhindra oegentligheter och brott och så att de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelandet ger upphov till förebyggs och minskas.

Bolaget har ett förvaltningsråd. Förvaltningsrådet ska följa och övervaka att bolaget bedriver penningspelsverksamhet på det sätt som föreskrivs i 2 mom. samt stödja samarbetet mellan bolaget och dess intressentgrupper.

Veikkaus Ab:s dotterbolag som bildats med stöd av i 13 b § 2 mom. avsett tillstånd får bedriva annan verksamhet än penningspelsverksamhet. Sådan verksamhet ska bokföringsmässigt särskiljas från Veikkaus Ab:s penningspelsverksamhet. De ekonomiska relationerna mellan dotterbolaget och Veikkaus Ab ska ordnas på marknadsvillkor.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag eller någon annanstans i lag, tillämpas på Veikkaus Ab bestämmelserna om aktiebolag samt lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007).

13 b §

Begränsningar i Veikkaus Ab:s verksamhet

Veikkaus Ab får inte anordna andra lotterier än penningspel.

Veikkaus Ab får inte utan tillstånd av statsrådets kansli bilda eller förvärva andra bolag än sådana som behövs för dess penningspelsverksamhet eller förvärva aktier i dem eller överlåta aktier i dessa bolag till en ny ägare.

Veikkaus Ab eller dess dotterbolag får inte utan tillstånd av statsrådets kansli

- 1) inrätta fonder eller göra överföringar till ospecificerade reserver eller ändra deras bokföringskaraktär,
- 2) ändra sitt aktiekapital eller sin bolagsordning,
- 3) bevilja lån,
- 4) göra andra investeringar än sådana anskaffningar av anläggningstillgångar som verksamheten förutsätter.

Veikkaus Ab får inte ge utdelning av sin vinst eller sitt fria egna kapital till aktieägarna. Veikkaus Ab och dess dotterbolag får inte heller dela ut vederlagsfria förmåner av sin vinst eller sitt överskott till sina anställda.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

13 c §

Anordnande av penningspel

Penningspel ska anordnas så att rättsskyddet för dem som deltar i penningspelsverksamhet garanteras, så att man strävar efter att förhindra oegentligheter och brott och så att de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelandet ger upphov till förebyggs och minskas.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs

- 1) hur stor andel av avkastningen av spelavgifterna vid anordnandet av penningspel som ska betalas till spelarna som vinst, hur vinsterna ska avrundas och hur uttagna vinster ska fördelas,
- 2) de olika typerna av och maximiantalet penningautomater och kasinospel på spelplatser, i särskilda spelsalar och i kasinon, maximiantalet särskilda spelsalar samt antalet kasinon, var de är belägna och deras öppettider.

Genom förordning av statsrådet får dessutom bestämmelser utfärdas om den tillåtna tiden för försäljning av penningspel.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om spelreglerna för penningspel. Spelreglerna ska innehålla bestämmelser om vinstfördelningen och återbetalningen av spelinsatser samt om de största tillåtna spelinsatserna och spelvinsterna i penningautomater och kasinospel. Reglerna för penninglotterier samt tippnings-, vadhållnings- och totospel ska dessutom innehålla bestämmelser om lottningen.

I syfte att förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelandet ger upphov till kan spelreglerna även innehålla

- 1) bestämmelser om speltempot eller andra egenskaper hos vissa kategorier av spel, vissa typer av spel eller vissa spel,
- 2) bestämmelser om uppställandet av kvantitativa och tidsmässiga begränsningar för vissa kategorier av spel, vissa typer av spel, vissa spel och vissa spelare.

14 §

Registrering av spelare, identifiering vid spelande, spelkonto samt kundkontroll

För att säkerställa genomförandet av de begränsningar för spelande som avses i 13 c § 5 mom. och 14 c § ska Veikkaus Ab vid anordnandet av penningspel registrera spelaren, öppna ett spelkonto för spelaren och se till att spelaren kan spela penningspel endast om denne har identifierat sig som registrerad spelare hos Veikkaus Ab.

En spelare får ha endast ett spelkonto. Spelkontot är personligt.

Vid registrering av en spelare ska Veikkaus Ab kontrollera spelarens identitet för att fastställa att spelaren har uppnått myndighetsåldern. Veikkaus Ab ska vid registrering av en spelare och regelbundet under kundrelationen kontrollera var spelaren är bosatt för att fastställa att det territoriella tillämpningsområdet för lagstiftningen i en annan stat eller region respekteras.

Vad som i 1 och 3 mom. föreskrivs om öppnande av spelkonto och om kontrollen av var spelaren är bosatt tillämpas dock inte när penningspel anordnas på ett kasino.

Spelaren ska ges uppgifter om de medel som finns på spelkontot och om transaktioner, spelhändelser och begränsningar för spelande.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om spelkontot, om kontrollen av spelarens identitet och av var spelaren är bosatt samt om förfarandet för säkerställande av att spelaren identifierat sig som registrerad spelare.

Bestämmelser om de åtgärder för kundkontroll som hänför sig till förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism finns i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017).

14 a §

Åldersgränsen för penningspel

Veikkaus Ab samt näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar eller deltagaravgifter i anslutning till penningspel eller som upplåter ett utrymme för tillhandahållande av penningautomater får inte låta personer under 18 år spela penningspel.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om sätten att kontrollera att en spelare har uppnått myndighetsåldern.

14 b §

Marknadsföring av penningspel

Veikkaus Ab får marknadsföra penningspelen och bolaget om marknadsföringen till sin volym, omfattning, synlighet och frekvens är måttfull samt nödvändig för att efterfrågan på penningspel ska styras in på sådan penningspelsverksamhet som bedrivs enligt denna lag och på sådant penningspelande som ger upphov till mindre ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar.

Marknadsföringen får inte främja sådant penningspelande som ger upphov till ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar genom att

1) förhärjligt **penningspelande genom att framställa det som något lockande eller överdrivet positivt** eller uppmuntra till penningspelande,

2) framställa rikligt penningspelande på ett positivt sätt eller framställa det att någon låter bli att spela eller spelar måttligt på ett negativt sätt,

3) vardagliggöra penningspelande **genom att jämföra penningspelande med vardagen eller en persons vardagliga rutiner, en persons dagliga eller normala konsumtionsbeteende, såsom livsmedels- eller klädköp, eller genom att framställa penningspelande som ett nödvändigt eller oförargligt tidsfördriv,**

4) framställa penningspelande som **en lösning på en persons ekonomiska problem, ett sätt att förbättra en persons ekonomiska ställning eller bemöta utmaningar i anknytning till livshanteringen** eller som ett alternativ till arbete,

5) beskriva penningspelande som ett sätt att främja en persons sociala framgång eller den sociala acceptansen av en person,

6) ge en vilseledande eller osanningsenlig bild av vinstmöjligheterna i ett penningspel, överbetona möjligheterna till stora vinster eller beskriva penningspelande som ekonomiskt, socialt eller hälsomässigt riskfritt,

7) utnyttja okunnighet, bristande erfarenhet eller godtrogenhet i anslutning till penningspelande,

Betänkande FvUB 18/2021 rd

8) erbjuda spelpengar, eller erbjuda penningspel kostnadsfritt, till nedsatt pris eller i samerbjudanden,

9) i samband med köp av penningspel eller annan nytthet, val av penningspel eller lyftande av vinst erbjuda spelaren att köpa eller välja ett annat penningspel,

10) i samband med köp av penningspel utlova annan slumpartad förmån än den vinstmöjlighet som ingår i penningspelet,

11) uppmåna en person att genom penningspelande finansiera allmännyttig verksamhet

12) främja penningspelandet på något annat än i 1–11 punkten avsett, men därmed jämförbart sätt.

Marknadsföring får inte riktas till minderåriga eller till personer som annars är i utsatt ställning. Minderåriga personer får inte förekomma i marknadsföringen. Penningspel får inte marknadsföras i samband med sådan televisions- och radioverksamhet, offentlig visning på biografer av bildprogram och publikationsverksamhet som är riktad till minderåriga eller i sådana mediers tjänster som är riktade till minderåriga eller som särskilt tilltalar minderåriga och unga personer.

Följande penningspel får inte marknadsföras på andra ställen än sådana särskilda spelsalar och kasinon där spelen finns:

- 1) penninglotterier, när de anordnas elektroniskt,
- 2) tippningsspel med snabb spelrytm, när de uteslutande anordnas elektroniskt,
- 3) penningautomater,
- 4) kasinospel.

Sådana kombinationsspel som i samband med utfärdande av spelreglerna har konstaterats vara förenade med en särskild risk för skadeverkningar till följd av penningspel får inte marknadsföras på andra ställen än de särskilda spelsalar, kasinon och travbanor där spelet eller försäljningsställen för spelet finns.

Spelplatser för penningspel som avses i 4 och 5 mom. får inte marknadsföras. Information får dock ges om spelplatserna.

Marknadsföring av penningspel ~~i bildform eller i en tryckt publikation~~ ska alltid innehålla uppgift om den tillåtna åldersgränsen för penningspelande samt ~~uppgift om spelarens möjlighet att belägga sig själv med spelförbud och uppgift om en serviceproducent~~ **om var det finns information om verktyg för hantering av spelandet och om serviceproducenter** som tillhandahåller hjälp mot penningspelsproblem, ~~om det finns utrymme för detta i marknadsföringsmaterialet.~~

Marknadsföring får inte riktas till en spelare som ställt in en spärr som gäller allt spelande. Om spelaren har ställt in en spärr för ett visst penningspel, får endast sådana spel marknadsföras som spelaren inte själv har spärrat.

Polisstyrelsen har till uppgift att övervaka att bestämmelserna i denna lag och konsumentskyddslagen (38/1978) följs vid marknadsföringen av penningspel. Veikkaus Ab ska varje år ge inrikesministeriet och Polisstyrelsen en rapport om marknadsföringen av penningspel.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i den rapport som avses i 9 mom.

14 c §

Veikkaus Ab:s begränsningar för spelande

Veikkaus Ab ska vid behov uppställa kvantitativa och tidsmässiga begränsningar för vissa kategorier av spel, vissa typer av spel, vissa spel och vissa spelare i syfte att förebygga och minska

Betänkande FvUB 18/2021 rd

de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelandet ger upphov till samt erbjuda spelaren möjlighet att själv uppställa ovannämnda begränsningar.

15 §

Förhindrande av och förbud mot spelande i kasinon och i särskilda spelsalar

Veikkaus Ab får inte ge någon som är yngre än 18 år eller som är uppenbart påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel eller droger tillträde till ett kasino eller en särskild spelsal och ska avlägsna sådana personer från kasinon och särskilda spelsalar.

Veikkaus Ab och dess personal har rätt att förbjuda en person tillträde till ett kasino eller en särskild spelsal, avlägsna personen eller begränsa personens spelande, om

- 1) personen misstänks för falskspel eller har gjort sig skyldig till falskspel,
- 2) personens uppträdande stör eller kan misstänkas störa ordningen i kasinot eller den särskilda spelsalen,
- 3) spelandet har vållat eller kan misstänkas vålla personen ekonomiska, sociala eller hälsomässiga men,
- 4) personen har begärt att Veikkaus Ab ska vägra personen tillträde till kasinot eller den särskilda spelsalen eller begränsa personens spelande.

Ett förbud eller en begränsning kan meddelas för viss tid eller tills vidare. Ett tidsbestämt förbud gäller minst en månad och högst ett år.

En person som meddelats ett förbud eller en begränsning tills vidare kan tidigast ett år efter det att förbudet eller begränsningen meddelats begära att förbudet eller begränsningen undanröjs. Ett förbud eller en begränsning som meddelats med stöd av 2 mom. 1–3 punkten för att gälla tills vidare ska undanröjas om det inte finns vägande skäl till att förbudet ska fortsätta. Ett förbud eller en begränsning som gäller tills vidare och som meddelats med stöd av 2 mom. 4 punkten på spelarens begäran undanröjs tre månader från det att begäran om undanröjande har framställts.

16 §

Särskilda bestämmelser om penningautomater

Penningautomater ska placeras så att spelandet på dem obehindrat kan övervakas. Penningautomaterna får inte placeras i utrymmen där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller störa ordningen.

Principerna för placering och tillhandahållande av penningautomater på spelplatser ska planeras så att de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningarna som spelandet ger upphov till blir så små som möjligt. Vid placeringen av automater och vid hållandet av dem tillgängliga på spelplatser ska särskild vikt fästas vid de skadeverkningar som penningspelen orsakar minderåriga och personer i utsatt ställning.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

16 a §

Egenkontroll som gäller penningautomater

Veikkaus Ab ska utarbeta en skriftlig plan för det allmänna genomförandet av den övervakning och planering som avses i 16 § samt föra bok över utplaceringen av penningautomater och över de allmänna och särskilda föreskrifter som bolaget meddelat i fråga om övervakningen av dem.

Innehavaren av en spelplats för penningautomater ska utarbeta en skriftlig plan för att säkerställa att verksamheten är laglig och att den plan som avses i 1 mom. iaktas samt iaktta planen och föra bok över genomförandet av den. Planen ska hållas uppdaterad, och innehavaren av spelplatsen ska se till att den personal som deltar i övervakningen känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen.

De planer som avses i 1 och 2 mom. ska innehålla en beskrivning av de lagstadgade skyldigheterna, de risker som är förknippade med det praktiska genomförandet av planerna, på vilket sätt iakttagandet av skyldigheterna följs upp och hur upptäckta brister avhjälps.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av de planer som avses i 1 och 2 mom. och om deras innehåll och genomförande får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

4 kap.

Avkastningen från Veikkaus Ab

19 §

Redovisning av avkastningen

Veikkaus Ab ska i enlighet med förhållandet mellan de ändamål som anges i 17 § redovisa sin avkastning till det ministerium som enligt vad som föreskrivs ska behandla ärenden som gäller fördelningen av avkastningen för respektive ändamål.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om redovisningsförfarandet.

35 §

Vinster i bingospel

Maximivärdet av de vinster som delas ut till spelarna får inte överstiga 75 procent av värdet av den totala försäljningen under 12 kalendermånader, dock så att maximivärdet av de vinster som delas ut inte får överstiga 95 procent under någon enda kalendermånad.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

36 §

Redovisning och rättelse av redovisningen

Tillståndshavaren ska avge redovisning över anordnandet av bingospel för den redovisningsperiod som tillståndsmyndigheten bestämmer. Redovisningsperioden får vara högst 12 månader. Redovisningen ska inom två månader efter redovisningsperiodens utgång tillställas tillståndsmyndigheten, som ska granska den.

— — — — —

42 §

Tillsynen över lotterier

Anordnandet av lotterier övervakas för att garantera rättskyddet för dem som deltar i lotterier, förhindra oegentligheter och brott samt förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som lotterier ger upphov till.

Polisstyrelsen ansvarar för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier och för den statistikföring som gäller lotteriverksamheten. Polisstyrelsen kan ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnande av lotterier och om tillsynen över anordnandet. Dessutom övervakar Polisstyrelsen att Veikkaus Ab och sådana näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar eller deltagaravgifter i anslutning till de penningspel som tillhandahålls av Veikkaus Ab iakttar på dem tillämpliga bestämmelser och föreskrifter om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.

Polisinrättningen övervakar lotterier som anordnas inom dess distrikt.

Vid tillsynen över anordnandet av penningspel ska elektroniska övervakningssystem användas vid behov. Närmare bestämmelser om elektroniska övervakningssystem för penningspel får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet godkänner ibruktagandet av Polisstyrelsens arrangemang för tillsyn i fråga om anordnandet av sådana penningspel, vilkas spelsystem är belägna i en medlemsstat i Europeiska unionen eller en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

43 §

Tillsynen över penningspel samt officiella övervakare

Polisstyrelsen ska övervaka att de spelregler som utfärdats genom förordning av inrikesministeriet med stöd av 13 c § iakttas vid anordnande av penningspel och att uppgifterna i Veikkaus Ab:s spelsystem och uppgifterna i övervakningssystemet motsvarar varandra. Polisstyrelsen ska genom utnyttjande av övervakningssystemen för varje spelomgång fastställa resultatet och vinsternas antal i tippningsspel, om inte en officiell övervakare utför dessa uppgifter med samtycke av Polisstyrelsen. Polisstyrelsen ska även kontrollera dragningen i samband med penninglotterier och blandningen av lotterna samt fastställa resultatet av dragningen, om inte notarius publicus utför dessa uppgifter med samtycke av Polisstyrelsen.

För tillsynen över penningspelsverksamheten kan Polisstyrelsen förordna officiella övervakare. När officiella övervakare sköter uppgifter enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om

Betänkande FvUB 18/2021 rd

straffrättsligt tjänsteansvar på dem. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

En tjänsteman vid Polisstyrelsen får inte delta i sådana penningspel vars tekniska övervakning ingår i tjänstemannens uppgifter, om tjänstemannen i sina tjänsteuppgifter kan ta del av sådant material om spelhändelser som denne kan utnyttja i sitt eget spelande. Beslut om begränsat spelande fattas av Polisstyrelsen.

Inrikesministeriet kan bevilja tillstånd till anordnande av penningspel som avses i 62 § 5 mom. och godkänna ibruktagandet av arrangemangen för tillsyn över sådana penningspel.

44 §

Polisstyrelsens, polisinrättningens och de officiella övervakarnas rätt till upplysningar

Polisstyrelsen har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Veikkaus Ab, av en sammanslutning eller en stiftelse som erhållit tillstånd att anordna lotterier och av dem som i praktiken anordnar varulotterier avgiftsfritt erhålla de upplysningar som är nödvändiga för tillsynsuppgiften och för statistikföringen av lotteriverksamheten. Rätten att få upplysningar gäller även nödvändiga personuppgifter.

En polisinrättning har rätt att trots sekretessbestämmelserna av en sammanslutning eller en stiftelse som erhållit tillstånd att anordna lotterier och av dem som i praktiken anordnar varulotterier avgiftsfritt erhålla de upplysningar som är nödvändiga för tillsynsuppgiften. Rätten att få upplysningar gäller även nödvändiga personuppgifter.

En officiell övervakare har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Veikkaus Ab avgiftsfritt erhålla de upplysningar som är nödvändiga för tillsynsuppgiften. Rätten att få upplysningar gäller även nödvändiga personuppgifter.

Uppgifterna kan lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt eller på annat sätt elektroniskt.

45 §

Kontroll- och förbuds rätt

Polisstyrelsen har rätt att för tillsynen över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas inspektera Veikkaus Ab:s lokaler och granska bolagets informationssystem och verksamhet, om inspektion och granskning behövs för skötseln av övervakningsuppgiften.

47 §

Lyftande av vinster

En vinst som erhållits i ett penninglotteri ska lyftas inom ett år från det att resultatet av dragningen har fastställts, från utgången av den försäljningstid som antecknats på lotten eller från det att lotten köpts.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Vinster i tippnings- och vadhållningsspel ska lyftas inom ett år och vinster i totospel inom tre månader från det att slutresultatet enligt spelreglerna för dessa spel har uppnåtts eller slutresultatet har fastställts.

Vinster i penningautomatspel och kasinospel ska lyftas inom ett år från det att det resultat som berättigar till vinsten har uppnåtts.

Vinster i kombinationsspel ska lyftas inom ett år från det att det resultat som i enlighet med spelreglerna för dessa spel berättigar till vinsten har uppnåtts.

En vinst som erhållits i bingospel ska lyftas inom ett år från det att det resultat som berättigar till vinsten har uppnåtts.

Vinster i varulotterier och gissningstävlingar, med undantag för sådana varulotterier som får anordnas utan i denna lag föreskrivet tillstånd, ska lyftas inom två månader från utgången av varulotteritillståndets giltighetstid.

Bestämmelser om när tidsfristen för lyftande av vinster i spel som avses i 1 och 2 mom. börjar utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

49 § (Ny)

Begränsning som gäller spel i kasinon

Den som är anställd hos ett kasino och en officiell övervakare enligt 43 § som övervakar penningspel som anordnas i kasinot får inte delta i de penningspel som anordnas i kasinot.

50 §

Teknisk övervakning i kasinon och särskilda spelsalar

Efter anmälan på förhand har Veikkaus Ab rätt att med hjälp av teknisk utrustning övervaka spelverksamheten genom observation och fotografering i ingången till kasinot eller den särskilda spelsalen, i kasinots eller den särskilda spelsalens kundlokaler, samt i kasinopersonalens arbetslokaler. Rätten till teknisk övervakning gäller inte personalens rekreationslokaler eller sociala utrymmen.

Bestämmelser om kameraövervakning av arbetstagare finns i 16 och 17 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004).

51 §

Veikkaus Ab:s rätt att behandla personuppgifter

Veikkaus Ab får behandla följande personuppgifter om bolagets kunder och deras penningspelande om det är nödvändigt för att säkerställa rättsskyddet för dem som deltar i penningspel, förhindra oegentligheter och brott, utreda oegentligheter eller förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningspelandet ger upphov till:

1) kundens medborgarskap och i fråga om utländska kunder uppgifterna i den handling som styrker kundens identitet,

2) ett fotografi av kunden hos ett kasino eller en särskild spelsal samt de uppgifter som insamlats vid den tekniska övervakning av ett kasino eller en särskild spelsal som avses i 50 §,

Betänkande FvUB 18/2021 rd

- 3) uppgifter om kundens störande beteende i kasinot eller den särskilda spelsalen eller annars i samband med penningsspelande,
- 4) uppgifter om misstänkt eller konstaterat falskspel,
- 5) uppgifter om förbud mot eller begränsning av penningsspelande,
- 6) uppgift om misstänkt spelande som orsakar skadeverkningar,
- 7) identifieringsuppgifter om kunden, uppgifter om spelhändelser samt andra uppgifter som hänför sig till kundrelationen hos Veikkaus Ab, dock inte uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter.

Veikkaus Ab ska med hjälp av automatisk behandling av de personuppgifter som avses i 1 mom. 1—7 punkten bedöma den risk för ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningsspelandet vållar för kunden och vid behov vidta åtgärder för att förebygga och minska de risker som observerats på basis av bedömningen. Ett **beslut som förhindrar eller begränsar en kunds spelande** får dock inte enbart grunda sig på automatisk behandling av personuppgifter.

Veikkaus Ab får behandla i 1 mom. avsedda personuppgifter för de behandlingsändamål som anges i 1 mom. i fem år från det att uppgifterna registrerades eller spelförbudet eller förbudet mot marknadsföring upphörde.

52 §

Bevakning av och forskning kring skadeverkningar som lotterier ger upphov till, bedömning samt utveckling av prevention och behandling av dem

De skadeverkningar som deltagandet i lotterier ger upphov till ska följas och vara föremål för forskning. Social- och hälsovårdsministeriet svarar för bevakningen av och forskningen kring skadeverkningarna, för bedömningen av skadeverkningar som är förenade med anordnande av penningsspel samt för utvecklandet av förebyggande åtgärder och behandling i anslutning till dessa skadeverkningar. Institutet för hälsa och välfärd verkställer uppgiften i enlighet med ett uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet.

Veikkaus Ab ska ersätta staten för kostnaderna för bevakning, för bedömning av de skadeverkningar som är förenade med anordnande av penningsspel, för forskning kring skadeverkningarna och för utveckling av förebyggande åtgärder och behandling i anslutning till dem. Social- och hälsovårdsministeriet tar hos bolaget ut en avgift som motsvarar de totalkostnader som verksamheten orsakar.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas bestämmelser om debitering av avgiften.

53 §

Upplysningar som lämnas av Veikkaus Ab

Veikkaus Ab ska varje år lämna sin verksamhetsplan, sin budget för det följande året samt sina bokslutshandlingar omedelbart när de blivit färdiga till det ministerium som behandlar ärenden som gäller fördelningen av avkastningen för respektive ändamål samt till finansministeriet, inrikesministeriet och Polisstyrelsen.

Bolaget ska varje år lämna det ministerium som behandlar ärenden som gäller fördelningen av avkastningen för respektive ändamål samt inrikesministeriet och Polisstyrelsen en berättelse om

Betänkande FvUB 18/2021 rd

hur dess spelverksamhet har utvecklats och om de åtgärder det har vidtagit för att förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som spelet ger upphov till.

Veikkaus Ab får trots sekretessbestämmelserna för vetenskaplig forskning lämna ut uppgifter som gäller bolagets kunder och deras spelande, om mottagaren av upplysningarna enligt data-skyddslagstiftningen har rätt att behandla dessa uppgifter.

54 §

Social- och hälsovårdsministeriets rätt till upplysningar

Social- och hälsovårdsministeriet har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Veikkaus Ab och Institutet för hälsa och välfärd avgiftsfritt erhålla de uppgifter som är nödvändiga för bevakning av och forskning kring skadeverkningar som deltagandet i lotterier ger upphov till och för bedömning av penningsspelens skadlighet och utvecklande av prevention och behandling av skadeverkningar. Rätten att få upplysningar gäller även nödvändiga personuppgifter. Uppgifterna kan lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt eller på annat sätt elektroniskt.

Veikkaus Ab och Institutet för hälsa och välfärd ska pseudonymisera de personuppgifter som avses i denna paragraf innan de lämnas ut. Personuppgifter får behandlas endast för det ändamål som de överlåtits till samt för statistiska ändamål. På behandlingen av uppgifter som avses i denna paragraf tillämpas inte lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019).

55 §

Institutet för hälsa och välfärds rätt till upplysningar

Institutet för hälsa och välfärd har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Veikkaus Ab och social- och hälsovårdsministeriet avgiftsfritt erhålla de uppgifter som är nödvändiga för bevakning av och forskning kring skadeverkningar som deltagandet i lotterier ger upphov till och för bedömning av penningsspelens skadlighet och utvecklande av prevention och behandling av skadeverkningar. Rätten att få upplysningar gäller även nödvändiga personuppgifter. Uppgifterna kan lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt eller på annat sätt elektroniskt.

Institutet för hälsa och välfärd har rätt att samköra personuppgifter som avses i 1 mom. med uppgifter som institutet har erhållit med stöd av sådana rättigheter att få uppgifter som föreskrivs annanstans, om det är nödvändigt för behandlingsändamålet.

Institutet för hälsa och välfärd ska pseudonymisera personuppgifterna innan de överförs för analys. Personuppgifter får behandlas endast för det ändamål som de överlåtits till samt för statistiska ändamål. På behandlingen av uppgifter som avses i denna paragraf tillämpas inte lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården.

62 a §

Förbudande av anordnande av penningsspel

Polisstyrelsen kan förbjuda ett penningsspel, om

- 1) penningsspelet anordnas av någon annan än Veikkaus Ab,

Betänkande FvUB 18/2021 rd

2) man vid anordnande av penningspelet bryter mot ett förbud som avses i 62 § 1—4 mom., eller

3) man vid anordnande av penningspel i övrigt, på något annat sätt än vad som avses i 62 b § bryter mot denna lag eller en förordning som utfärdats med stöd av denna lag.

Förbudet kan riktas mot

1) den som anordnar penningspelet,

2) sådana näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar eller deltagaravgifter i anslutning till penningspel, upplåter ett utrymme för tillhandahållande av penningautomater eller marknadsför penningspel,

3) sådana fysiska personer som i syfte att få ekonomisk eller annan fördel marknadsför penningspel eller på annat sätt främjar deltagande i penningspel.

Förbudet gäller i högst 12 månader. Polisstyrelsen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst 12 månader åt gången, om förfarandet vid anordnandet av penningspelet inte har rättats till.

Polisstyrelsen kan temporärt förbjuda anordnandet av ett penningspel, om spelarnas rättsskydd eller övervakningen av anordnandet av penningspel äventyras och risken för oegentligheter ökar eller om tillförlitligheten av lottningen i övrigt äventyras. Förbudet kan gälla i högst 30 dagar åt gången. Polisstyrelsen ska upphäva förbudet, om grunder för dess giltighet inte längre föreligger.

62 b §

Förbudande av marknadsföring av penningspel

Polisstyrelsen kan förbjuda sådan marknadsföring av penningspel som strider mot 14 b §.

Förbudet kan riktas mot

1) den som anordnar penningspelet,

2) sådana näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar deltagaranmälningar eller deltagaravgifter i anslutning till penningspel, upplåter en lokal för tillhandahållande av penningautomater eller marknadsför penningspel.

Förbudet gäller i högst tre månader. Polisstyrelsen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst sex månader åt gången, om förfarandet vid marknadsföringen av penningspelet inte har rättats till.

62 c §

Vite

Polisstyrelsen får förena i 62 a, 62 b och 62 m § avsedda förbud med vite.

Ett vite som är förenat med ett i 62 a eller 62 m § avsett förbud döms ut av Polisstyrelsen. Ett vite som är förenat med ett i 62 b § avsett förbud döms ut av marknadsdomstolen på ansökan av Polisstyrelsen.

Bestämmelser om vitesförfarandet finns i viteslagen (1113/1990).

Betänkande FvUB 18/2021 rd

62 d §

Påföljdsavgift för överträdelse av bestämmelserna om marknadsföring av penningspel

Påföljdsavgift kan påföras en sådan anordnare av penningspel eller näringsidkare som uppsåtligt bryter mot bestämmelserna om marknadsföring av penningspel i 14 b §.

Påföljdsavgift kan påföras en sådan anordnare av penningspel, näringsidkare eller fysisk person som uppsåtligt bryter mot förbudet mot marknadsföring i 62 § 2 mom. 1 punkten.

62 e §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning och vid dess påförande ska hänsyn tas till

- 1) överträdelsens art, omfattning och varaktighet samt hur allvarlig överträdelsen är,
- 2) den vinning som erhållits genom överträdelsen, om denna uppgift finns tillgänglig,
- 3) åtgärder som vidtagits av den som anordnar penningspelet, näringsidkaren eller den fysiska personen för att lindra eller avhjälpa skadan,
- 4) eventuella tidigare överträdelser som den som anordnar penningspelet, näringsidkaren eller den fysiska personen har gjort sig skyldig till med avseende på bestämmelserna om förbud mot marknadsföring.

Den påföljdsavgift som påförs en anordnare av penningspel eller en näringsidkare får utgöra högst 4 procent av dennas omsättning under året före det då överträdelsen upphörde, dock högst fem miljoner euro. Påföljdsavgiften ska dock vara minst 10 000 euro. Om bokslutet ännu inte är klart när påföljdsavgiften påförs, om affärsverksamheten nyligen inletts och något bokslut inte finns att tillgå eller om bokslutet av någon annan orsak inte finns att tillgå, kan omsättningen uppskattas utifrån annan tillgänglig utredning.

Den påföljdsavgift som påförs en i 62 § 2 mom. 3 punkten avsedd fysisk person får vara högst fyra procent av dennes inkomster enligt den verkställda beskattningen för året före det då överträdelsen upphörde, dock högst 40 000 euro. Påföljdsavgiften ska dock vara minst 500 euro. Om inkomsterna inte kan utredas på ett tillförlitligt sätt, kan de uppskattas utifrån annan tillgänglig utredning.

Med omsättning avses i denna paragraf omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997) eller motsvarande omsättning.

62 f §

Avstående från påföljdsavgift

Framställning om påförande av påföljdsavgift ska inte göras och påföljdsavgift ska inte påföras, om

- 1) förseelsen är ringa, eller
- 2) påförande av påföljdsavgift måste anses uppenbart oskäligt.

Framställning om påföljdsavgift ska inte göras och påföljdsavgift ska inte påföras, om näringsidkaren, den som anordnar penningspelet eller den fysiska personen har vidtagit tillräckliga kor-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

rigerande åtgärder omedelbart efter att överträdelsen upptäcktes och det inte är fråga om en allvarlig eller återkommande överträdelse.

Inte heller ska framställning om påföljdsavgift göras eller påföljdsavgift påföras, om vite har dömts ut eller en ansökan om utdömande av vite är anhängig på grund av samma överträdelse.

62 g §

Förhållande till straffrättslig behandling

Påföljdsavgift får inte påföras den som är misstänkt för samma överträdelse i en förundersökning, den i fråga om vilken det pågår åtalsprövning avseende samma överträdelse eller den som är svarande i domstol i ett brottmål som gäller samma överträdelse. Inte heller den som har dömts för samma överträdelse i ett brottmål får påföras påföljdsavgift.

Om ett ärende som gäller påförande av påföljdsavgift för samma överträdelse är anhängigt eller har avgjorts, får åtal inte väckas eller dom i ett brottmål meddelas.

62 h §

Påförande av påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på framställning av Polisstyrelsen. Påföljdsavgift får inte påföras, om inte Polisstyrelsen har gjort en framställning om påförande av påföljdsavgift till marknadsdomstolen inom fem år från det att överträdelsen upphörde. Bestämmelser om behandling av ärenden i marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Påföljdsavgiften ska betalas till staten. Ett beslut om påförande av påföljdsavgift får inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft.

62 i §

Sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut

Ändring i ett beslut om påföljdsavgift som fattats av marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd.

Marknadsdomstolens beslut får överklagas av den som marknadsdomstolen har påfört påföljdsavgift.

Polisstyrelsen får överklaga ett sådant beslut av marknadsdomstolen genom vilket marknadsdomstolen helt eller delvis har avslagit Polisstyrelsens framställning.

62 j §

Uppskov i behandlingen

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller påföljdsavgift, om ett annat ärende som gäller samma verksamhet och som kan påverka avgörandet i det ärende som gäller påföljdsavgift är anhängigt i en annan rättegång.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

62 k §

Verkställighet och avskrivande av påföljdsavgift

Verkställigheten av påföljdsavgifter sköts av Rättsregistercentralen. Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgifter som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades.

Påföljdsavgiften avskrivs när den betalningsskyldige avlider.

62 l §

Förbud mot initiering och genomförande av betalningstransaktion

Polisstyrelsen ska föra en förteckning som finns tillgänglig i ett allmänt datanät i maskinläsbar form över sådana anordnare av penningspel som marknadsför penningspel i strid med 62 § 2 mom. 1 punkten och vilkas anordnande av penningspel Polisstyrelsen har förbjudit med stöd av 62 a §.

En betaltjänstleverantör får inte genomföra eller initiera en betalningstransaktion som gäller penningspelande och där

1) betalaren är en fysisk person i egenskap av spelare och betalningsmottagaren en i 1 mom. avsedd anordnare av penningspel.

2) betalaren är en i 1 mom. avsedd anordnare av penningspel och betalningsmottagaren en spelare.

Vad som föreskrivs i 2 mom. gäller även tjänster som hänför sig till virtuell valuta och som tillhandahålls av en tillhandahållare av virtuell valuta samt användning av virtuell valuta som bytesmedel.

62 m §

Förbudande av initiering och genomförande av betalningstransaktioner

Polisstyrelsen kan förbjuda initiering och genomförande av betalningstransaktioner som gäller penningspelande, om betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuell valuta bryter mot det förbud som anges i 62 l §.

Förbudet kan riktas mot betaltjänstleverantören eller tillhandahållaren av virtuell valuta.

Förbudet gäller i högst 12 månader. Polisstyrelsen kan förlänga förbudets giltighetstid med högst 12 månader åt gången, om förfarandet vid initiering och genomförande av betalningstransaktion inte har rättats till.

62 n §

Rätt att få uppgifter av betaltjänstleverantören

Polisstyrelsen har rätt att trots sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt av en leverantör av betaltjänster eller en tillhandahållare av virtuella valutor få uppgifter om en anordnare av pen-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

ningspel som är betalare eller betalningsmottagare och om en tjänsteleverantör som på dennes vägnar genomför eller initierar en betalningstransaktion.

Rätten att få uppgifter gäller följande uppgifter, om de finns tillgängliga i de system som upprätthålls av tjänsteleverantören:

- 1) kontonummer,
- 2) handelskategori,
- 3) uppgifter som identifierar penningspelssammanslutningen eller den som förmedlar betalningar till penningspelssammanslutningen,
- 4) antal betalningstransaktioner,
- 5) sådana andra än i 1–4 punkten avsedda uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över förbudet mot initiering och genomförande av betalningstransaktion.

Polisstyrelsen har dock inte rätt att få personuppgifter som hänför sig till enskilda betalningstransaktioner.

64 §

Lotteriförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- 1) bryter mot det i 10 § föreskrivna förbudet att anordna lotteri på skuld,
- 2) bryter mot vad som i 14 a § föreskrivs om åldersgränsen för penningspel,
- 3) inte iakttar skyldigheten att förbjuda tillträde till ett kasino eller en särskild spelsal i de fall som avses i 15 § 1 mom.,
- 4) bryter mot det i 27 § 3 mom. föreskrivna förbudet att delta,
- 5) i praktiken anordnar ett varulotteri i strid med vad som föreskrivs i 28 § 2 mom.,
- 6) verkställer lottningen eller blandandet av lotterna vid ett varulotteri i strid med vad som föreskrivs i 29 § 1 mom. eller inte iakttar underrättelseskyldigheten enligt 29 § 2 mom. i fråga om resultatet av lottningen,
- 7) bryter mot vad som i 16 § 1 mom. föreskrivs om placeringen av penningautomater eller i 40 § om placeringen av varuvinstautomater eller mot vad som föreskrivs om placeringen av spelautomater eller spelanordningar som avses i 56 § 1 mom., eller
- 8) bryter mot vad som i 57 § föreskrivs om räkneverk för kontroll av penningrörelsen, ska för lotteriförseelse dömas till böter.

66 §

Sökande av ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett med stöd av denna lag fattat beslut om återkallande av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor, beslut om förbud mot anordnande av penningspel som avses i 62 a § och beslut om förbud mot initiering eller genomförande av betalningstransaktion som avses i 62 m § ska iakttagas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelsen i 14 § 1 mom. i denna lag tillämpas dock i fråga om spelande som sker på spelplatser först från och med den 1 januari 2023. När det gäller spelande på penningautomater tillämpas 14 § 1 mom. dock redan från ikraftträdandet av lagen. Vid anordnande av penninglotterier på något annat sätt än elektroniskt tillämpas 14 § 1 mom. dock först från och med den 1 januari 2024. Lagens 62 l–62 n § tillämpas dock först från och med den 1 januari 2023.

2.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019) 12 § 2 mom. som följer:

12 §

Innehållet i personuppgifter som behandlas för utförande av polisens övriga lagstadgade uppgifter

Polisen får som en del av tillsynen i enlighet med lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) samt tillsynen och statistikföringen i enlighet med lotterilagen (1047/2001), i den utsträckning det är nödvändigt för att tillsyns- och statistikföringsuppgiften ska kunna utföras, behandla personuppgifter som gäller kunder hos penningspelsbolag och hos andra näringsidkare och sammanslutningar som polisen enligt de lagarna ska övervaka.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 1 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) 1 kap. 3 § 4 mom., sådant det lyder i lag 678/2019, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 §

Avgränsning av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på verksamhet som består i att tillhandahålla penningautomater för användning utanför kasinon. Lagen tillämpas dock om spelaren ska identifiera sig som en registrerad spelare på det sätt som avses i 14 § i lotterilagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 6 punkten,

Betänkande FvUB 18/2021 rd

ändras 1 kap. 2 § 2 mom. 6 punkten och 6 § 2 mom. 5 punkten, sådana de lyder, 1 kap. 2 § 2 mom. 6 punkten i lag 117/2021 och 6 § 2 mom. 5 punkten i lag 568/2020, samt

fogas till 1 kap. 2 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016, 417/2019, 568/2020 och 117/2021, en ny 7 punkt och till 1 kap. 6 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016 och 568/2020, en ny 6 punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:

6) livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning och förbud enligt 11 och 11 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) samt ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 12 a § i den lagen,

7) Polisstyrelsens framställningar om påförande av påföljdsavgift enligt lotterilagen (1047/2001).

6§

Marknadsrättsliga ärenden

Som marknadsrättsliga ärenden handlägger marknadsdomstolen också följande ärenden som hör till dess behörighet:

5) ärenden som avses i 12 § i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna,

6) andra ärenden enligt lotterilagen än de som gäller påförande av påföljdsavgift.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 16 punkten, sådan den lyder i lag 118/2021, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 470/2017, 1052/2018, 301/2019, 659/2019, 570/2020, 900/2020 och 118/2021, en ny 17 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

- 16) påföljdsavgift enligt 12 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018),
17) påföljdsavgift som påförts av marknadsdomstolen enligt lotterilagen (1047/2001).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att sänka de i inrikesministeriets förordning VN/23729/2021 fastställda obligatoriska högsta tillåtna förlustgränserna per dag och månad i fråga om identifierat penningspelande.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen satsar på tillgången till olika stöd- och terapijänster samt ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning för problemspelare och deras närstående.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Helsingfors 7.12.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent (delvis)
medlem Aki Lindén sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Mauri Peltokangas saf (delvis)
medlem Juha Pylväs cent (delvis)
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst (delvis)
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Mari Rantanen saf (delvis)
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Syftet med propositionen är att reformera lotterilagen särskilt för att ytterligare effektivisera förbyggandet och minskningen av de skadeverkningar som penningspel ger upphov till. Målet kan understödjas, men i propositionen föreslås också lagändringar som inte på ett ändamålsenligt sätt betjänar detta mål.

Regeringen föreslår att lotterilagens bestämmelser om obligatorisk identifiering ändras så att obligatorisk identifiering i fortsättningen ska gälla allt penningspel. Övergången till obligatorisk identifiering föreslås ske steg för steg så att bestämmelserna om obligatorisk identifiering för andra penningspel än skraplotter som säljs på spelplatser ska tillämpas från ingången år 2023. Tillämpningen av bestämmelserna på skraplotter som säljs på spelplatser avses börja vid ingången av år 2024.

Vi anser att man vid bedömningen av frågan om obligatorisk identifiering bör fästa uppmärksamhet vid de olika speltypernas skadlighet. Enligt utredning till utskottet är penningautomaterna den typ av spel som orsakar mest skadeverkningar. Också till exempel vadhållningsspel i snabbare tempo kan anses vara en spelform med särskild risk för skadeverkningar. Minst problem med penningspel har de som spelar lottospel och/eller Joker. Det bör också noteras att obligatorisk identifiering i fråga om skraplotter inte har genomförts i något annat land. Därför anser vi att tippningsspel av lottotyp, tilläggsspel till dem och skraplotter orsakar mindre olägenheter och vars spelande på spelplatserna inte nödvändigtvis kan anses kräva identifiering av spelaren.

Lotterilagen föreslås också bli kompletterad med en bestämmelse om att penningautomater ska placeras så att spelandet på dem kan övervakas utan hinder. Lagförslaget innehåller också principer för tillhandahållande och placering av penningautomater, som enligt propositionsmotiven i praktiken kan innebära att exempelvis penningautomaternas synlighet där de är utplacerade så att det är möjligt att uträtta ärenden i affärslokalen utan visuell kontakt med och exponering för penning spelautomaterna, dock så att spelandet kan övervakas.

Enligt utredning till utskottet står kravet på möjlighet att uträtta ärenden i affärslokaler utan visuell kontakt med penning spelautomaterna i strid med kravet på obehindrad övervakning av automater. I en stor del av försäljningsställena går det nämligen inte att samtidigt övervaka spelandet och uträtta ärenden i affärslokaler utan visuell kontakt med penningautomater, eftersom det i små affärslokaler helt enkelt inte finns någon plats dit automaterna kan flyttas så att de inte kan ses. Därför utgår vi från att en obehindrad övervakning ska vara den primära bestämmelse som styr principerna för placering av spelautomater. Vi anser dock att det är motiverat att de penningautomater som finns i stora stormarknader i städerna överförs till Veikkaus Ab:s särskilda spelsalar.

Regeringen föreslår dessutom att lotterilagen ändras så att det till lagen fogas bestämmelser om förhindrande av betalningsrörelse i anslutning till penningspel utanför monopolsystemet. Banker och andra betaltjänstleverantörer ska enligt förslaget spärra betalningsrörelsen som hänför sig till penningspel i fråga om sådana penningspelsbolag som placerats på en så kallad spärrlista. På

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Reservation 1

spärrlistan placeras de penningspelsbolag som marknadsför i strid med lotterilagen och för vilka Polisstyrelsen har meddelat förbud mot anordnande av penningspel. Syftet med lagändringarna är att förebygga de skadeverkningar som orsakas av penningspel som tillhandahålls av penningspelssammanslutningar utanför monopolsystemet genom att begränsa tillgången till sådana penningspel. Flera av de sakkunniga som utskottet hört har motsatt sig de föreslagna betalningsspärrarna.

Enligt utredning till utskottet skulle betalningsspärrar inte effektivt begränsa spelandet på utländska spelsidor, eftersom spärrar kan kringgå på många olika sätt. Konsumenterna kan lätt kringgå spärrarna exempelvis genom att öppna ett konto via en utländsk nätbank eller genom att utnyttja mobila plånböcker. En övergång till andra betalningssätt än de traditionella är problematisk också med tanke på förebyggandet av skadeverkningar, eftersom möjligheterna att identifiera penningspelsproblem minskar för den som har kontakt med problemspelaren, såsom närstående, aktörer som tillhandahåller hjälp mot spelproblem och skuldrådgivare.

I propositionsmotiven medges det därför att de föreslagna betalningsspärrarna sannolikt kommer att ha större konsekvenser för dem som spelar sporadiskt och måttligt. Spärrarna har däremot betydligt mindre effekt för risk- och problemspelarna. Då hindren således främst påverkar en spelargrupp som inte behöver skyddas särskilt mot de risker som penningspel medför, får spärrarna de facto mycket begränsad inverkan på minskningen av skadeverkningarna av penningspel. Också grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid detta i sitt utlåtande (GrUU 46/2021 rd) och förutsatt att förvaltningsutskottet noggrant granskar hur ändamålsenlig spärrningen av spelaren är i förhållande till dess praktiska effektivitet och lagens syften.

Det bör noteras att det redan i propositionen konstateras att det inte finns några forskningsrön om nyttan med spärrar för betalningsrörelsen när det gäller att förebygga skadeverkningar av spelande och att bedömningarna av nyttan grundar sig på teoretiska antaganden. Utskottet har erfarit att betalningsspärrar i praktiken inte har fungerat i något land. Till exempel i Norge, där betalningsspärrar har tillämpats länge, har penningspelandet — inklusive det spelande som kanaliseras till utlandet — ökat betydligt. Samtidigt har spelproblemen ökat och betalningarna flyttats bort från aktörer som godkänts av norska finansinspektionen till tredje parter utanför Europa som inte övervakas av något europeiskt finansinspektionsorgan.

De sakkunniga som utskottet hört anser det sannolikt att spärrar för betalningsrörelsen också i Finland leder till att betalningarna faller utanför myndighetstillsynen. Följden blir till exempel att det blir svårare att upptäcka och följa upp betalningar som tyder på penningtvätt och finansiering av terrorism.

Införandet av betalningsspärrar innebär dessutom betydande ändringar i bankernas informations-, övervaknings- och betalningssystem. Banker och betaltjänstleverantörer skulle tvingas utveckla och upprätthålla nya system för att förhindra transaktioner i samband med penningspel. Enligt preliminära beräkningar skulle bankernas systemreformer ge kostnader på miljontals euro. Dessutom skulle upprätthållandet av spärrsystemet medföra betydande kostnader på årsnivå. Verkställigheten, upprätthållandet och övervakningen av spärrarna skulle orsaka betydande kostnader också för polismyndigheterna. Därför anser vi att kostnaderna för att genomföra och upprätthålla spärrar är klart oskäliga i förhållande till den nytta de ger.

Betänkande FvUB 18/2021 rd Reservation 1

Samtidigt som man strävar efter att dämpa skadeverkningarna av penningspel, måste man beakta åtgärdernas inverkan på avkastningen av penningspelsverksamheten. Avkastningen används för att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete, hälsa och social välfärd samt hästuppfödning och hästsport. I anslutning till detta konstaterar vi att finansieringen av aktörer som bedriver samhällsligt betydelsefull verksamhet inte bör vara beroende av avkastningen av penningspelsverksamheten, och därför stöder vi att avkastningen av penningspel styrs till statens inkomster med allmän täckning och att förmånstagarna överförs till budgetramförfarandet. Samtidigt anser vi dock att man kritiskt bör granska antalet stödmottagare så att finansieringen kan riktas till aktörer som verkligen är till nytta för samhället. Exempelvis olika somaliska och mångkulturella föreningar bör på denna grund uteslutas från finansieringen.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet, men stryker 62 l, 62 m och 62 n § och ändrar 14, 62 c och 66 § samt ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1,

att riksdagen ändrar motiven i betänkandet (*Reservationens ändringsförslag*) och

att riksdagen godkänner två uttalanden (*Reservationens förslag till uttalanden*).

Stycke 28 i utskottets betänkande ändras som följer:

(28) Paragrafändringen gör det möjligt att undvika att placera penningautomater i butikernas entréhallar eller på andra offentliga platser så att man kan besöka affärslokalen utan att se penningautomaterna och bli utsatt för penningspel. Då placeras penningautomaterna så att de som besöker affärslokalen, inklusive minderåriga och personer med spelproblem, inte direkt utsätts för penningspel genom att se penningautomater eller se att andra spelar. Obehindrad övervakning kan också genomföras med kameraövervakning och monitor. *I en stor del av försäljningsställena går det trots detta inte att samtidigt övervaka spelet och uträtta ärenden i affärslokaler utan visuell kontakt med penningautomater, eftersom det i små affärslokaler helt enkelt inte finns någon plats dit automaterna kan flyttas så att de inte kan ses av kunderna. Därför anser förvaltningsutskottet att en obehindrad övervakning ska vara den primära bestämmelse som styr principerna för placering av penningspelautomater.*

Reservationens ändringsförslag

14 §

Registrering av spelare, identifiering vid spelande, spelkonto samt kundkontroll

För att säkerställa genomförandet av de begränsningar för spelande som avses i 13 c § 5 mom. och 14 c § ska Veikkaus Ab vid anordnandet av penningspel registrera spelaren, öppna ett spel-

Betänkande FvUB 18/2021 rd

Reservation 1

konto för spelaren och se till att spelaren kan spela penningsspel endast om denne har identifierat sig som registrerad spelare hos Veikkaus Ab. Det som sägs ovan tillämpas dock inte på spel av tippningsspel av lottotyp och tilläggspel till dem eller på skraplotter som säljs på spelplatser.

(2—7 mom. som i FvUB)

62 c §

Vite

Polisstyrelsen får förena i 62 a och 62 b ~~och 62 m~~ § avsedda förbud med vite.

Ett vite som är förenat med ett i 62 a ~~eller 62 m~~ § avsett förbud döms ut av Polisstyrelsen. Ett vite som är förenat med ett i 62 b § avsett förbud döms ut av marknadsdomstolen på ansökan av Polisstyrelsen.

(3 mom. som i FvUB)

66 §

Sökande av ändring

(1 mom. som i FvUB)

Ett med stöd av denna lag fattat beslut om återkallande av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor och ett beslut om förbud mot anordnande av penningsspel som avses i 62 a § ~~och beslut om förbud mot initiering eller genomförande av betalningstransaktion som avses i 62 m §~~ ska iakttas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Ikraftträdandebestämmelsen

(1 mom. som i FvUB)

Bestämmelsen i 14 § 1 mom. i denna lag tillämpas dock i fråga om spelande som sker på spelplatser först från och med den 1 januari 2023. När det gäller spelande på penningautomater tillämpas 14 § 1 mom. dock redan från ikraftträdandet av lagen. ~~Vid anordnande av penninglotteri-er på något annat sätt än elektroniskt tillämpas 14 § 1 mom. dock först från och med den 1 januari 2024. Lagens 62 l—62 n § tillämpas dock först från och med den 1 januari 2023.~~

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att ändra lagstiftningen om utplacering av penningautomater så att penningautomater i stormarknader i städerna flyttas till Veikkaus Ab:s särskilda spelsalar.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att finansieringen riktas till aktörer som genuint gagnar samhället när förmånstagarna för avkastningen av penningsspelverksamheten överförs till budgetramförandet.

Betänkande FvUB 18/2021 rd
Reservation 1

Helsingfors 7.12.2021

Riikka Purra saf
Jussi Halla-aho saf
Mauri Peltokangas saf

Betänkande FvUB 18/2021 rd Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Syftet med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lotterilagen och till lagar som har samband med den (RP 135/2021 rd) är att förebygga och minska de ekonomiska, sociala och hälsomässiga skadeverkningar som penningspel orsakar. Vidare avser propositionen att stärka övervakningen av penningspelsverksamheten och spelarnas rättsskydd samt ensamrätten så att den bättre kan styra efterfrågan till det utbud av penningspel som regleras genom lotterilagen. Tanken är att effektivare förebygga och minska skadeverkningarna av penningspel.

För Samlingspartiet är det viktigaste målet med översynen av lotterilagen att vi i Finland ska ha färre människor med spelproblem. Det är en enormt stor mänsklig tragedi varje gång någon blir spelberoende. Vi anser att finansieringen av organisationer och andra aktörer som utför viktigt arbete inte kan vara beroende av hur mycket pengar finländarna förlorar på penningspel. Det är ur denna synvinkel vi granskar propositionen.

Ett principiellt problem med propositionen är att den inte tar ställning till alternativ till det nuvarande monopolsystemet. Regeringen borde ha utrett om propositionerna för att minska skadorna kunde nås genom reglering som i mindre grad begränsar individens frihet. Grundlagsutskottet uppmanade förvaltningsutskottet att omsorgsfullt bedöma om propositionens mål kan nås med medel som ingriper mindre i näringsfriheten. Förvaltningsutskottet gjorde dock inte heller någon sådan bedömning i fråga om den ursprungliga regleringen.

Bestämmelser om obligatorisk identifiering togs in i lagen redan i samband med den föregående revideringen av lotterilagen. Den har varit i bruk sedan början av året, trots att lagen träder i kraft vid ingången av 2022. Bra i denna proposition är utöver den starka identifieringen också åtstramningen av marknadsföringen av penningspel och möjligheten för Veikkaus till affärsverksamhet mellan företag. Samlingspartiet beklagar att regeringen i samband med denna proposition lät bli att behandla många frågor som länge väntat på att bli besvarade. I denna reservation koncentrerar vi oss på de viktigaste bristerna.

Penningspelautomater bör flyttas från butikernas vindfång till separata lokaler

Enligt propositionen påförs Veikkaus skyldighet att vid placeringen av spelautomater beakta principerna för förebyggande av skadeverkningar och göra upp planer för detta. Reformen är bra men räcker inte alls till. Enligt förvaltningsutskottets sakkunnigutfrågning är spelautomater den form av penningspel som orsakar flest problem med penningspel och utplaceringen av dem bör upphöra.

Samlingspartiet anser att penningspelautomaterna ska flyttas från butikernas vindfång till separata, övervakade lokaler till vilka tillträdet kontrolleras effektivt. Kunderna måste kunna gå till butiken och leva i vardagen utan att behöva se en spelmaskin. Det nuvarande systemet är oskäligt för de cirka 110 000 finländare som kämpar med spelberoende.

Betänkande FvUB 18/2021 rd Reservation 2

Vi föreslår ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen snarast möjligt vidtar behövliga åtgärder för att penningspelautomater i fortsättningen ska begränsas till separata, övervakade lokaler. Med sådana lokaler avses till exempel i 4 § i lotterilagen avsedda kasinon (5 punkten), särskilda spelsalar (6 punkten) och spelplatser (7 punkten).

Nej till ineffektiva penningöverföringsspärrar

De betalningsspärrar som regeringen föreslår är inte effektiva med tanke på bekämpningen av skadeverkningar, och de begränsar i oskälig grad egendomsskyddet och näringsfriheten. De strider också mot idén om ett fritt internet. Det skulle vara lätt att kringgå hinder till exempel med hjälp av en nätplånbok eller ett utländskt bankkonto. Grundlagsutskottet och rådet för bedömning av lagstiftningen har betonat att det saknas forskningsdata som stöder spärrar för betalningsrörelse.

Spärrar är också dyra att genomföra. Och det blir användarna som får betala räkningen. Genom ett ensidigt betalningsförbud skulle propositionen också leda till allt fler finländska kunder börjar anlita utländska bank- och betalningstjänster. Enligt de sakkunniga ökar det också risken för penningtvätt.

Sverige överväger att slopa spärrarna i sin motsvarande lag på grund av deras ineffektivitet och kostnader. Samlingspartiet anser att ett ineffektivt och principiellt problematiskt förslag inte bör främjas.

Samlingspartiet påpekar dessutom att grundlagsutskottets krav på att bestämmelsen om spärrning av inkommande spelvinst slopas innebär en betydande ändring i regleringen och dess konsekvenser. Också detta talar för en lösning där den del av propositionen som gäller betalningsspärrar stryks.

Vi föreslår att 62 l—62 n § stryks i lagförslag 1 och att 66 § lämnas kvar i sin nuvarande form, varvid spärrar för penningöverföring inte införs i Finland.

Ödesgemenskapen mellan Veikkaus och förmånstagarna måste brytas

Samlingspartiet anser att det nuvarande systemet, där finansieringen av viktiga objekt som vetenskap, konst, idrott och ungdomsarbete är kopplad till hur mycket pengar finländarna förlorar på Veikkaus spel, har nått vägs ände.

Samlingspartiet anser att de objekt som nu finansieras med medel som Veikkaus intäktsför ska överföras till budgeten och att öronmärkningen av finansieringen ska upphöra. Anslagen till organisationer och andra som utför viktigt arbete måste säkerställas genom statsbudgeten.

Vi föreslår ett uttalande enligt vilket regeringen utan dröjsmål förutsätts vidta behövliga åtgärder för att de objekt som nu finansieras med Veikkaus intäktsföring flyttas över till budgeten och öronmärkningen av finansieringen upphör.

Betänkande FvUB 18/2021 rd Reservation 2

Tillsynen över penningspelssystemet måste stärkas

Enligt Konkurrens- och konsumentverket förutsätter förebyggandet av skadeverkningar av penningspel en mer samlad och effektivare tillsyn än vi har i dag. Enligt Konkurrens- och konsumentverket uppfyller regleringen av Finlands penningspelssystem inte kravet på effektiv tillsyn. Ansvaret för regleringen vilar på många olika aktörer vars uppgifter delvis överlappar varandra, vilket gör att deras inbördes ansvar förblir oklart.

Samlingspartiet anser i enlighet med Konkurrens- och konsumentverket att det finländska penningspelssystemet ska vara förnuftigt och rättvist reglerat. Övervakningen måste intensifieras och centraliseras och dessutom vara strikt bortkopplad från förmånstagarna.

Vi föreslår ett uttalande där regeringen snarast möjligt förutsätts vidta behövliga åtgärder för att samla och effektivisera tillsynen över penningspelssystemet och för att tillsynen ska hållas strikt åtskild från förmånstagarna.

Organisationernas frivilliga medelsanskaffning ska främjas

Veikkaus Ab:s avkastning och därigenom intäktsföring till samhället har sjunkit permanent i förhållande till tiden före coronan. Samlingspartiet anser att förändringen understryker det tidigare behovet av att främja diversifieringen av finansieringskanalerna och den frivilliga medelsanskaffningen för föreningar, organisationer och andra aktörer som utför viktigt arbete. Lagstiftningen måste ändras så att detta behov kan tillgodoses bättre än för närvarande.

Här hänvisar vi till ledamot Ville Kaunisto lagmotion LM 50/2021 rd, där det föreslås att donationsavdragen för samfund och fysiska personer utvidgas på ett sätt som främjar bland annat mångsidigare finansieringskanaler för föreningar, organisationer och andra aktörer som utför allmännyttigt arbete enligt lotterilagen och som drabbas av att Veikkaus avkastning minskar.

Tyvärr har Marins regering inte tagit tag i lagmotionen. Vi föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om att regeringen snarast möjligt ska vidta åtgärder för att främja en diversifiering av finansieringskanalerna och frivillig medelsinsamling för föreningar, organisationer och andra aktörer som utför allmännyttigt arbete.

Penningspelssystemets framtid måste bedömas

Finland är ett av de sista länderna i Europa som fortfarande har ett monopolsystem för penningspel. I en värld som förändras allt snabbare är det oklart om de praktiska förutsättningarna för att behålla monopolmodellen kommer att finnas kvar.

När det gäller nätspel har Veikkaus monopol redan i praktiken brutits. Det ligger i allas intresse att man i god tid utreder också andra tänkbara modeller, om och när Veikkaus monopolmodell når vägs ände. Ur Finlands synvinkel är det viktigt att granska till exempel erfarenheterna av den svenska licensmodellen och dess fördelar och nackdelar. Strävan att minska skadeverkningarna av penningspel talar enligt en sakkunnigutredning inte särskilt för en monopolmodell.

Betänkande FvUB 18/2021 rd Reservation 2

Samlingspartiet anser att man i Finland bör bedöma hela penningspelssystemets framtid och grundligt utreda alternativ för en kontrollerad övergång till eventuella andra system så att finansieringen av de objekt som finansieras med tippningsvinstmedel samtidigt kan tryggas.

Vi föreslår ett uttalande där regeringen förutsätts inleda en utredning om detta snarast möjligt.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet, men stryker 62 l, 62 m och 62 n § och ändrar 66 § 2 mom. i lagförslag 1 (**Reservationens ändringsförslag**), och

att riksdagen godkänner fem uttalanden (**Reservationens förslag till uttalanden**).

Reservationens ändringsförslag

66 §

Sökande av ändring

Ett med stöd av denna lag fattat beslut om återkallande av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor och ett beslut om förbud mot anordnande av penningspel som avses i 62 a § ~~och beslut om förbud mot initiering eller genomförande av betalningstransaktion som avses i 62 m §~~ ska iakttas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen snarast möjligt vidtar behövliga åtgärder för att placeringen av penningspelautomater i fortsättningen ska begränsas till separata, övervakade lokaler.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål vidtar behövliga åtgärder för att de objekt som nu finansieras med Veikkaus intäktsföring flyttas över till budgeten och öronmärkningen av finansieringen upphör.
3. Riksdagen förutsätter att regeringen snarast möjligt vidtar behövliga åtgärder för att samla och effektivisera tillsynen över penningspelssystemet och för att tillsynen ska hållas strikt åtskild från förmånstagarna.
4. Riksdagen förutsätter att regeringen snarast möjligt vidtar åtgärder för att främja en diversifiering av finansieringskanalerna och den frivilliga medelsinsamlingen för föreningar, organisationer och andra aktörer som utför allmännyttigt arbete.

Betänkande FvUB 18/2021 rd
Reservation 2

5. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål inleder ett utredningsarbete för att bedöma det finländska penningspelssystemets framtid och vid behov utreda alternativ för en kontrollerad övergång till andra system och samtidigt trygga finansieringen av de objekt som finansieras med tippningsvinstmedel.

Helsingfors 7.12.2021

Mari-Leena Talvitie saml
Kari Tolvanen saml
Heikki Vestman saml
Ben Zyskowicz saml